

Javaslat

- a Képviselő-testületnek – a Sárospataki Települési Értéktár létrehozásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Az Országgyűlés 2012. április 2-i ülésén fogadta el a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. sz. törvényt. Megalkotásának célja az országos és helyi értékek tudatosítása, számbavétele és védelmének biztosítása volt. A jogszabály az önkormányzatokra kötelező feladatot nem rótt, csupán lehetőségként ajánlotta a helyi (települési) értéktárak létrehozását, amely a megyei, az országos és a külhoni értéktárakkal együtt képezne egységes egészet.

Idén született meg a törvény végrehajtásaként a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet, amelynek 2.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a rendelet hatálybalépésétől (április 16.) számított 60 napon belül az önkormányzatoknak döntést kellett hozniuk arról, hogy létrehozzák-e a helyi települési értéktárat.

A testület az értéktár létrehozása mellett döntött. Felállította a Települési Értéktár Bizottságot, melynek tagjai Dr. Tamás Edit MNM Rákóczi Múzeumának igazgatója, Csatlósné Komáromi Katalin A Művelődés Háza és Könyvtára igazgatója, Kiss József nyugalmazott főépítész, Dr. habil. Dienes Dénes. Az Értéktár Bizottság vezetőjének Csatlósné Komáromi Katalint nevezte ki.

A bizottság feladata a települési értékek azonosítása, a helyi értékeket tartalmazó gyűjtemény létrehozása, gondozása, a megyei értéktárral történő kapcsolattartás.

Az Értéktár Bizottság alakuló ülését 2014. július 1-jén tartotta. Az ülésen sor került a témaköröknek megfelelő sárospataki értékek javaslataira és az anyaggyűjtés felosztására a tagok között. A különböző témakörökben az arra illetékes személy vállalta az információszerzést.

Szakterületenkénti kategóriák

a, agrár- és élelmiszergazdaság:

- Borsa desszert

b, egészség és életmód:

- Végardó Fürdő

c, épített környezet:

Makoveczi Örökség

A Művelődés Háza és Könyvtára épülete

Hild-tér

Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma

Sub Rosa terem

Bokályos Ház

XVII. századi faragott reneszánsz faragvány együttes

Történelmi műemlékek Sárospatakon

Sárospataki Református Kollégium

Vízikapu

d, ipari és műszaki megoldások:

- Pataki kerámia (manufaktúra)
- Pataki kerámia (népi iparművész)
- Pataki malomkőgyártás
- Sárospataki mézeskalács

e, kulturális örökség:

- A Művelődés Háza Kamarakórusa
- Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság
- Bazilika Minor
- Bodrog Néptáncegyüttes
- Oroszországból visszahozott könyvek
- Sárospatak Honlap
- Sárospatak Közéleti Hírlap

- Sárospataki Képtár
- Pütkösdi Szent Erzsébet Ünnepe
- Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye
- Zemplén Televízió

g, természeti környezet:

- Iskolakert
- Long –erdő
- Megyer-hegyi Tengerszem

h, turizmus és vendéglátás:

- Heitzmann cukrászda

Az eddig megkeresettek további javaslatokat tettek a települési értékekkel kapcsolatban, ezért a bizottság úgy határozott, hogy felhívást hirdet a város polgárai felé a további javaslattevel lehetőségére.

Az Értéktár Bizottságban személyi változás történt az adminisztrátori munkakörben, a feladatokat részben Rusznák Anett, részben Mayher Eszter látta el.

A most benyújtott anyag nem lezárt, annak folyamatos bővítése lehetséges és szükséges. A javaslatokat magánszemélyek, civilszervezetek, intézmények, közösségek egyaránt benyújthatják.

A dokumentum az értéktár elvárt és meghatározott formájában kerül most bemutatásra, a szövegrészek és fotódokumentáció bármikor alakítható.

A bizottság az értéktár elfogadását kéri a Tisztelt Képviselő-testülettől.

Sárospatak, 2014. december 4.

Csatlósne Komáromi Katalin

a Települési Értéktár Bizottság

elnöke

Települési értéktár

I. Agrár- és élelmiszergazdaság

1. A nemzeti érték megnevezése: Borsa desszert

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: agrár- és élelmiszergazdaság

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Szondi György út 2.

4. Az értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A BORSA HUNGARY GYÜMÖLCSÉDESSÉG Kft. édesipari, desszert termékek előállításával foglalkozik.

Céljuk, olyan exkluzív kivitelű, édesipari termék kategóriába tartozó desszerttermék előállítása, mely a piacon nem található, hiánypótló, egyedi ízvilágú és megjelenésű, különleges, valamint a szokásos édesipari termékektől egészségesebb és ami jól illik a modern táplálkozáshoz.

Desszertjeiket leggyakrabban JURTA-formájú díszdobozokba csomagolják.

Ezek összeállítása rendkívül sok kézi munkát igényel, mivel a díszdoboz alakja, formája, különösen a tető része (mely a jurta felső részét hivatott utánózni) a kereskedelemben megszokott csomagolási formánál lényegesen bonyolultabb.

A JURTA-formájú díszdobozokkal két célt is sikerül egyszerre elérniük:

- Utalnak a honfoglaló magyarok otthonául szolgáló praktikus és családias jurtára, valamint
- A piacon nem található, egyedi, jellegzetes formájú terméket kapunk, mely minden jelenlegi csomagolástól különbözik.

Az egyedi, jellegzetes kivitel megjelenési formáját még tovább fokozza az, hogy a díszdobozokat autentikus:

- honfoglalás kori nemezmintázattal vagy
- egy adott történelmi személyiség korára jellemző motívumokkal vagy
- a magyar népi kultúrából vett ábrákkal, népmesei figurákkal látták el.

Termékeik grafikáját egy szintén sárospataki grafikus művész MAKLÁRY TERÉZ tervezi.

Minden díszdoboz megtervezését alapos kutatómunka előzi meg, hogy az alkotások hitelesek, és az adott kornak és témának megfelelőek legyenek.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Borsa desszert értéktárba történő felvételét indokolja a termék egyedisége, a csomagolás módja, mellyel a magyarság történelmi múltját idézi, valamint az a tény, hogy a szokásos édesipari termékektől egészségesebb.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.borsadesszert.hu/index.php?prm=m&lng=hu&p=&cim=>

Képek:

http://www.reforma.hu/sziv_borsa_desszert_160_g

<http://www.kulcsmagazin.hu/cikk.php?id=2400>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe

<http://www.borsadesszert.hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

II. Egészség és életmód

1. Nemzeti érték megnevezése: Végardó Fürdő

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: egészség és életmód

3. A nemzeti érték fellelhetőségének a helye: 3950, Sárospatak, Határ út 2/b

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Sárospatakra nagy számban látogató turisták valamint a város lakóinak pihenését, gyógyulását és kikapcsolódását egyaránt szolgálja a 2009-ben megújult fürdő.

A kincset érő termálvízre kutató fúrás révén 1959-ben találtak rá. Az első medencét, mely fából készült a Bodrog folyó partján alakították ki. Két évvel később a jelenlegi fürdő területén társadalmi munkával épült az első, meszelt falú medence.

A 2009-ben elvégzett nagyszabású felújítási munkák után kibővült szolgáltatásokkal, megújult környezetben Végardó Fürdő néven szeretettel várja az aktív pihenést és szórakozást kedvelő vendégeket. A fürdő területén úszómedence, tanmedence várja a sportolni vágyókat. Az új Acapulco élménymedence, valamint a csúszdás strandmedence az egész család számára élményekkel teli, gondtalan szórakozást biztosít. A gyermekmedence mellett speciális bébi medence is található baba-mama pihenővel és játszótérrel. A termálmedence 36° C-os gyógyhatású vize és a beépített élményelemek (pezsgőágy, hátmasszázs, nyakmasszázs, vízköpő, gejzír) ideális feltételeket biztosítanak a pihenésre, regenerálódásra és a kellemes időtöltésre minden korosztály számára. Vendégeink színvonalas kiszolgálását étterem, vendéglátóhelyek, üzletek sokasága garantálja. A szolgáltatások sorát szauna és frissítő masszázs bővíti.

A víz ásványi anyag tartalma jelentős, nátrium-, kalcium-, magnézium szulfátos, hidrogén karbonátos jellegű, fluoridos hévíz. Ízületi és érrendszeri megbetegedések utókezelésére javasolt.

A parkosított Camping területén 8 darab öt személyes faház és 120 sátorhely áll a kikapcsolódni és pihenni vágyók rendelkezésére április végétől szeptember 30-ig.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A végardói termálfürdő B-A-Z Megye második legjelentősebb fürdője, mely - ásványi anyag összetételének köszönhetően – gyógyhatású vizével nemcsak a pihenni, kikapcsolódni vágyók, hanem a különböző ízületi és érrendszeri problémákkal küszködők számára is felüdülést, gyógyulást jelenthet. A fürdő évről-évre egyre több látogatót vonz Sárospatakra a határokon túlról is, elsősorban Szlovákiából és Lengyelországból.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.vegardofurdo.hu/hun/>

Képek:

http://www.vegardofurdo.hu/hun/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=3&Itemid=7

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.vegardofurdo.hu/hun/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

III. épített környezet

1.Nemzeti érték megnevezése: A Művelődés Háza és Könyvtára

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: épített környezet

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Eötvös út 6.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Művelődés Házának megtervezése Makovecz Imre nevéhez fűződik. Az 1970-es évek második felében már elméletben foglalkozott az úgynevezett organikus (szerves) építészet alapjaival, elméletével, formavilágával, motívumkincsével. Nagy hatással volt rá Rudolf Steiner és Frank Lloyd Wright építészek munkássága. A felrajzolt gazdag formavázlat-gyűjteményében igen gyakran felismerhető a magyar népi építészet néhány díszítő eleme, és a honfoglalás kori tarsolylemezek motívumkincse is.

Az organikus (szerves,élő) építészet lényege egyébként, röviden összefoglalva a következő:

Építőanyag választása a természetes anyagok, (kő, égetett kerámia) és a szerves anyagok(fa) köréből kerül ki, formai megoldásai a természet élő alkotásainak és az emberi test formáinak visszatükröződését adják. Ez a Művelődés Háza épületén is jól megfigyelhető, pl. a „szemén” keresztül megyünk be a házba, fölötte van a „szemöldöke” és a két oldalszárnya, mint két „kar” öleli magába a belépőt.

Az épület színvilága a magyar népi építészet hagyományait követi, a barna fák, bútorok és a fehér falak rögtön barátságossá teszik a terem- belsőket.

Az új építészeti stílus e reprezentáns épületének, - amit 1983-ban nyitottak meg ünnepélyes keretek között,- hatalmas hazai és nemzetközi visszhangja lett, elsősorban az építészek körében, de az egyszerű érdeklődőket is alig győzték a Művelődés Házának dolgozói fogadni. Hollandiából, Japánból, Belgiumból jöttek építészcsoporthok nagy elismeréssel adóztak az épületet illetően. Teljessé, az épület környezetének kialakításával, Samu Géza „Naposzlop”-ának és Péterffy László szobrászművész két, magas oszlopokon álló alkotása elhelyezésével vált az együttes.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

1985-ben Kairóban volt egy építész világkongresszus, ott ezt az épületet a világ 10 legérdekesebb és legszebb épülete közé az ötödik helyre választották. Ezzel útjára indult és azóta is töretlenül halad a magyarországi és Kárpát-medencei szerves építészet, Makovecz Imre és munkatársai, tanítványai számos, szebbnél szebb épületével, alkotásával, templomaival és más középületekkel.

Épületeinek tiszta képletével az emberek összetartozását, az ünnepek tisztességes megrendezését szolgálja.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Kiss József főépítész közreműködésével

képek :

-A Művelődés Háza és Könyvtára közreműködésével

-<http://www.amuvelodeshaza.hu/>

-<http://www.patriotaeuropa.hu/?p=10049>

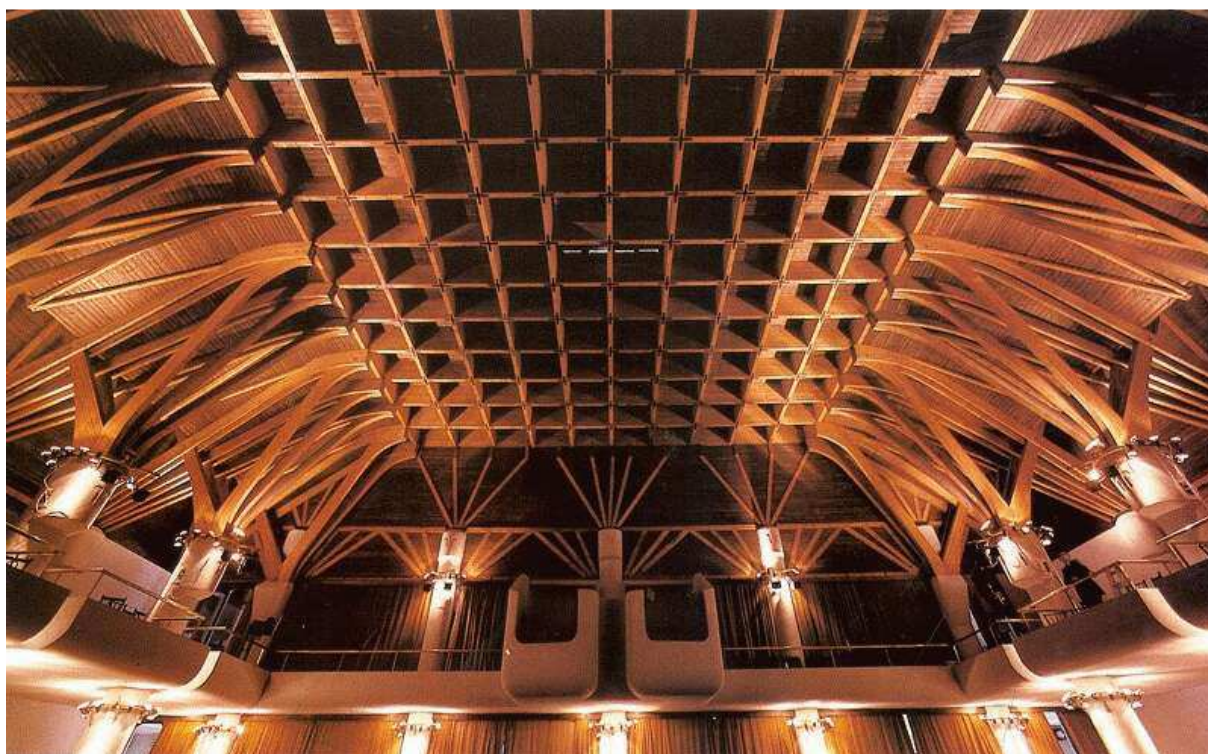
-<http://makovecz.hu/alapitvany/hirek/30-eves-a-sarospataki-muvelodes-haza/>

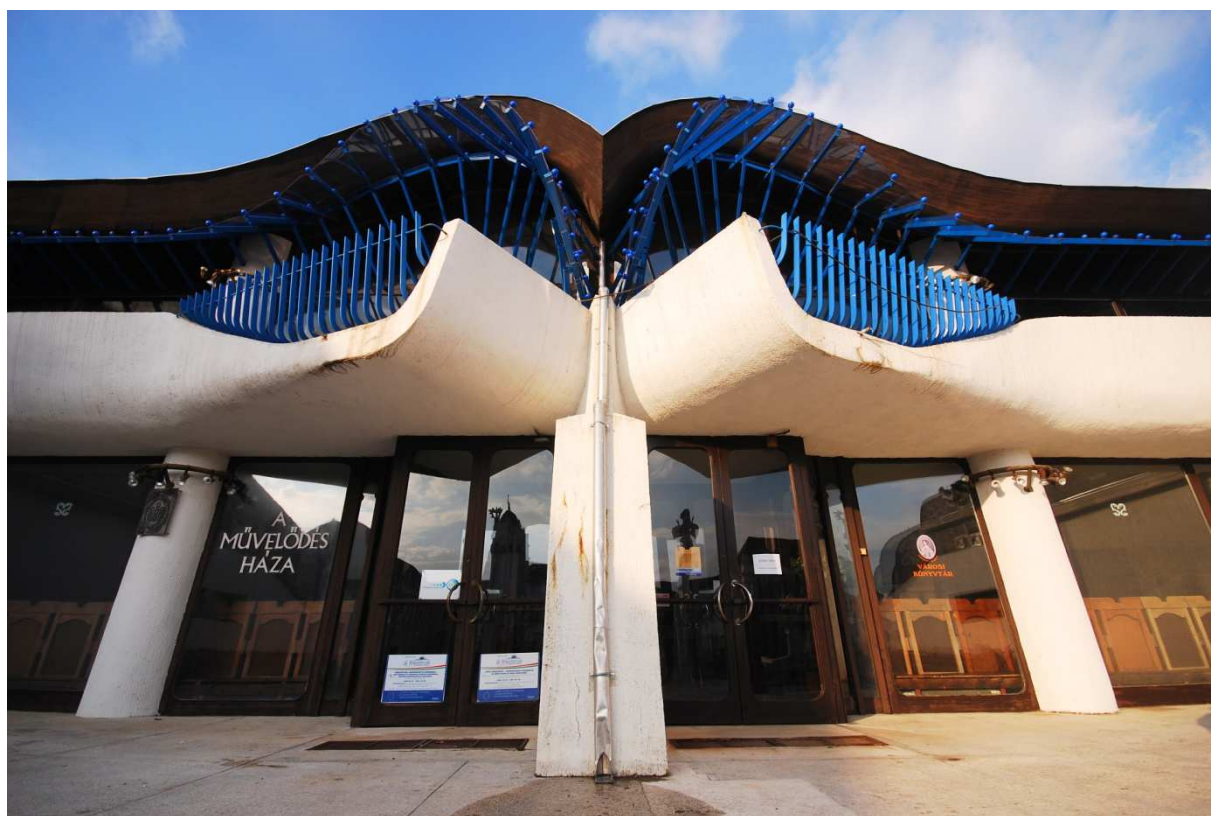
-http://ecs.network.hu/kepek/kepek_innenonnan/sarospatak_muvelodes_haza

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.amuvelodeshaza.hu/>

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1. **A nemzeti érték megnevezése:** Hild tér
2. **A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:**
Épített környezet
3. **A nemzeti érték fellelhetőségének helye:**
3950 Sárospatak, Hild tér
4. **Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:**
Települési
5. **A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Makovecz Imre, a magyar organikus építészet legjelentősebb, nemzetközi szinten is elismert képviselője 1935-ben született Budapesten. A Műegyetem elvégzése után a Budapesti Városépítési Tervező Vállalat, a Szövetkezeti Tervező Iroda (Szövterv), a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet (Váti), a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság tervező építésze. 1981-ben harmadmagával megalapítja a Makona Tervező Kiszövetkezetet, 1990-től Makona néven saját irodáját vezeti. A Nemzetközi Építészeti Akadémia, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Magyar Iparművészeti Egyetem és a Magyar Építész Szövetség Mesteriskolájának tanára.

1976-ban a VÁTI-ban készült Sárospatak rendezési terve, s Makovecz Imre segített megtervezni egy leendő szálloda és lakóépületek telepítési vázlatát a Rákóczi utca, Eötvös, Comenius és Erdélyi utcák közötti tömbben, tönkrement épületek és üres telkek helyét beépítve, szerencsésen kisvárosiassá emelve a városközpont léptékét. Ez alapján a városi vezetők Makovecz Imrét bízták meg azzal, hogy a jelenlegi Hild tér utcafronti két épületét (a lottózó és a papírbolt) önkormányzati bérlakások céljából megtervezze, majd az OTP-től megkapta a többi lakóépület tervezési megbízását is.

Makovecz Imre több építészt is bevont az épületegyüttes tervezésébe: Ferencz Istvánt és Bodonyi Csabát a megyéből, Kravár Ágnes és Nagy Ervin fiatal építészeket a saját irodájából. A város szerves fejlődése szempontjából életszerűbb, hogy nem egy kéz rajzolta a házakat.

14.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Makovecz Imre több évtizedes sárospataki munkásságának – a sok szemet gyönyörködtető épülete mellett is – a város egésze szempontjából meghatározó része az új városközpont kialakítása volt. Megmutatta, hogyan lehet egy falusi településközpontból egy kisvárosi jelleget tükröző központot kialakítani a városszerkezetbe való durva beavatkozás nélkül. Ennek köszönhető, hogy Sárospatak 1987-ben átvehette a Hild János - Díjat.

15. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Képek:

<http://www.guideathand.com/hu/sight/hild-square>

<http://konceptofon.wordpress.com/page/2/?app-download=ios>

<http://www.guideathand.com/hu/sight/hild-square>

<http://zaol.hu/belfold/elhunyt-makovecz-imre-epitesz-1403045>

Szöveg:

Kiss József főépítész közreműködésével

16. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

Az építész, Makovecz Imre

1.Nemzeti érték megnevezése: Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma és értékei

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: épített környezet

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet utca 19.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a helyi érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A helyi érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Magyar Nemzeti Múzeumhoz tartozó sárospataki vár-együttes hazánk legjelentősebb késő reneszánsz emléke. Az idelátogatók csodálattal tekintenek a reneszánsz épületrészletekre, kőfaragványokra, s tisztelettel emlékeznek a Rákóczi-család tagjaira, I. Rákóczi Györgyre, Lorántffy Zsuzsannára, II. Rákóczi Györgyre, Báthory Zsófiára, I. Rákóczi Ferencre, Zrínyi Ilonára és II. Rákóczi Ferencre.

Kiemelt jelentőségű részei:

Sub Rosa terem

A Sub Rosa terem, az északkeleti kis sarokerkély 1651-ban kapta mai formáját. Ekkor készült el kifestése Rákóczi Zsigmond és Pfalzi Henrietta esküvője alkalmából. Az eseményre emlékeztet a Lorántffy címer mellett látható magyar és cseh címer. Boltozatának rózsza alakú zárókövéről kapta elnevezését: Sub Rosa (a rózsza alatt). Mennyezetfestménye a vár barokk kori falképeinek egyetlen ránk maradt emléke. A hagyomány szerint ebben a szobában találkoztak a Wesselényi-féle szervezkedés vezetői: I. Rákóczi Ferenc, Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter, Frangepán Ferenc. Az 1670 tavaszán kirobbanó felkelést megtorlás követte. I. Rákóczi Ferenc óriási váltságdíj ellenében kegyelmet kapott. Megtorlásként Patakot császári katonaság szállta meg.

1660-tól I. Rákóczi Ferenc és anyja Báthory Zsófia, 1676-tól II. Rákóczi Ferenc és Julianna a birtokosai a várnak. I. Rákóczi Ferenc özvegye, Zrínyi Ilona második férjével, Thököly Imrével többször időzött a várban. 1697-ben a város egyik központja a hegyaljai felkelésnek.

Bokályos ház

Az Öregpalotához keletről három helyiség, a kispaloták csatlakoznak. A legnagyobb Perényi Péter idejében kápolna volt, I. Rákóczi György reprezentatív fogadószobaként használta az akkor már csempés szobát, a Bokályos házat.

Késő reneszánsz kőfaragvány együttesek

A Vörös-torony az első emelet magasságáig máig megőrizte a XVI. századi állapotot, kőfaragványai a hazai késő reneszánsz építészet reprezentáns darabjai. Szintenként váltakozva hadászati és lakó funkciót töltött be a XVI-XVII. században. A pinceszint az alsó védelmi folyosóval a védelmi jellege mellett raktározásra is szolgált. Itt található a torony vízellátását biztosító 23 méter mély sziklába vájt kút is.

A kerengőfolyosóban egy, két- és háromágú lőrészeket alakítottak ki. A földszintet bejárat kapu, az őrség szobái és a tágas sáfárház foglalta el. A torony bejárat kapuja mellett a reneszánsz kőkeretes ülőfülkék az őrség számára készültek.

A XVI-XVII. századi késő reneszánsz kőfaragványok gyűjteménye a vár építéstörténetének fennmaradt tanúi. A hazai művészet becses darabjai a vörös márvány domborműtöredékek, a reneszánsz kisangyal és a pastofórium töredéke a XV. század végéről. Említést érdemel Perényi Gábor sírkőtöredéke, a márvány a keresztelő medence (?), a gyönyörű medailon és a páncélos vitéz vörösmárvány sírköve. A klasszicista szobortöredékek, padlábak, oroszlánszobrok, a Bretzenheim és a Windisgraetz címerkő már egy másik korszakot jeleznek a vár történetében. Gyűjtemény legszebb darabjai a Reneszánsz kőtár, A beszélő kövek, a Gótikus kőtár állandó kiállításain megcsodálhatók. A restaurálások, rekonstrukciók Osgyányi Vilmos kőrestaurátor nevéhez fűződnek.

Ágyúöntő műhely

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma 2006 és 2011 között végezte el a sárospataki külső vár területén lévő, I. Rákóczi György által alapított ágyúöntő műhely régészeti kutatását. Az 1631 és 1648 között működő műhelyről gazdag levéltári forrásanyag őrződött meg, melyet Détszy Mihály dolgozott fel egyik tanulmányában. A forrásokból ismerjük a fejedelem szolgálatába szegődött ágyúöntő mestereket, tájékozódhatunk a felhasznált anyagokról, a munkaszervezésről, valamint a műhelyben készült ágyúkról.

A 19. században a sárospataki külső vár területén a várkastély akkori birtokosai, a Bretzenheim-család tagjai angol tájképi parkot alakítottak ki. A park szintje alatt szerencsés módon, jól értelmezhető állapotban maradtak meg az egykori műhely romjai. Az épület föld alá került maradványait geofizikai mérésekkel lehetett lokalizálni, melyet 6 ásatási évadon át sikerült csaknem teljesen feltárni. A több helyiségből álló épületegyüttes déli oldalán került napvilágra a tüzelőtérből és olvasztótérből álló nagyméretű lángkemence, melyben a bronzágyúk alapanyagául szolgáló réz és ón olvasztása történt. A kemence északi oldalán helyezkedett el az öntőakna: az ide beállított öntőformákba csapolták bele a megolvadt fémfürdőt. A műhely északi oldalán kerültek elő azok a helyiségek, ahol az előkészítő munkálatok zajlottak: az anyagok előkészítése, az öntőminták, valamint öntőformák előállítás. A feltárás során a műhely környezetében lévő feltöltési rétegekből tömegével kerültek elő az ágyúkészítés technológiájához köthető leletek: öntőminták és formák töredékei, öntőedények, bronzsalakok, különféle szerszámok, valamint néhány hibás ágyúcső töredéke is. A feltárt maradványok konzerválásra kerültek és az egykori ágyúöntő műhely helyén egy állandó kiállítás keretén belül a látogatók megismerkedhetnek a kora újkori bronzágyúk készítésével, valamint I. Rákóczi György tüzérségének történetével.

Habán telep

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma 2010-ben kezdte meg a sárospataki habán telep régészeti feltárását, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, tudományos tervásatás keretében. A kutatás egy magánkézben lévő telektömbön, a Kövi Sándor u. 8. számú ház kertjében zajlott, a tulajdonosok írásbeli hozzájárulásával. A történeti-topográfiai adatokból, Román János és Détszy Mihály levéltári kutatásainak köszönhetően pontosan azonosítani lehet a Sárospatakra 1645-ben letelepített anabaptista kézművesek telepét,

melynek központja lehetett a feltárási terület. A kutatás első évében, 2010-ben 4 szelvény megnyitásával tisztáztuk a telep rétegviszonyait, meghatároztuk a 17. századi szintet, s a habán telephez köthető kultúrréteget. A munka során olyan régészeti leletanyag került napvilágra, mely egyértelműen a habán fazekasok termékeiként azonosítható: ónmázás fajanszedények töredékei, területű mustrás kályhacsempe leletek. Egyértelműen fazekasműhelyre utaló leletanyagnak számít a selejt, félkész termékek töredékei, a fazekasok égetőkemencéjének közvetett bizonyítékai pedig az égetőlap-töredékek, és a kemence téglái. Az első ásatási évad eredményei arra ösztönöznek, hogy a kutatás folytatódjon az említett telken, hiszen a téma európai léptékkal mérve is jelentős eredményekkel kecsegtet. A mostani államhatárokon belül a sárospataki az egyetlen zárt habán telep, mely a gyér beépítettségnek köszönhetően régészeti módszerekkel jó hatásfokkal kutatható. Habán edényégető kemence mindössze 2 került feltárássra eddig, mindkettő Csehországban s mindkettő publikálatlan. A sárospataki feltárással előkerülő műhelyhulladék-leletanyag számtalan olyan információt hordoz, mely a habán fazekasok technológiai ismereteinek pontosabb megismeréséhez vezethet, így nemcsak művelődéstörténeti, hanem ipartörténeti szempontból is fontos, új eredmények várhatóak.

Rákóczi Pince

"A föld alatti világ arra való, hogy elfeledtesse a föld felettit" - mondta Mikszáth, de nemcsak a búfelejtés könnyebb - a bor valóban ott a legjobb ízű, ahol érlelődik: a több száz éves pincékben. A XVI. században épült - a sárospataki várkastély parkja alatt elhelyezkedő kb. 1 km összhosszúságú, 900 hordós, tokaji borokat érlelő pince - Hegyalja egyik legnagyobb és legszebb pincéje. Élő tanúja a középkorra visszanyúló szőlő- és borkultúrának. A pince falán megtelepedő nemes penész, a *Cladosporium Cellare*, a 13 Celsius fokos állandó hőmérséklet és a 96 %-os páratartalom ideális feltételeket teremtenek a borérleléshez.

Várkert

A 16. századtól említik a források a Várkertet, mely a magyar szabadságharc kiindulási pontjának, a Rákóczi Várnak a kertje. Lorántffy Zsuzsanna jelentős szerepet játszott a vár életének alakulásában, azzal, hogy egy reneszánsz kertet alakított ki. Létrehozta az egykori narancskertet, mert szívesen foglalkozott az alábbi „olasz fákkal”: narancs, citrom, gránátalma. Ezek számára üvegház is épített. 1826-ban a Bretzenheim-család felkérésére angolkertet alakítottak ki, amely ma is meghatározza a kert szerkezetét. Ma az egykori kert emlékét csak az öreg fák őrzik: találunk itt 515 cm törzskerületű fehérakácot, és itt él az

országban a második legnagyobb, 406 cm törzskerületű japánakác (*Sophora Japonica*). Jelentős botanikai értékkel bír a kert számára, a természetvédelmi oltalom, mely kiterjed az egykori Borostyán Szálló borostyánjaira, valamint a templomot a várral összekötő a hajdani Kádár Kata-sétány növényeire is.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A sárospataki Rákóczi vár ma az ország egyik legszebb, legjobb állapotban lévő vára, amely a magyar történelem jelentős eseményeinek – Wesselényi féle összeesküvés, az utolsó Kuruc Országgyűlés - volt helyszíne az elmúlt századokban. A vár egykori birtokosai – Pálócziak, Perényiek, Dobók, Lorántffyak, Rákócziak – történelmünk alakulásának meghatározó családjai voltak, akik a nemzet sorsának alakulását mindig szem előtt tartva élték főúri életüket akár politikus, akár katonaként.

A XVI. században épült lakótorony vagy ismertebb nevén Vöröstorony az egyik legszebb olasz későreneszánsz stílusban épült várunk csakúgy, mint a hozzá csatlakozó Lorántffy Loggia. A 2014-ben a nagyközönség számára átadott, I. Rákóczi György által működtetett XVII. századi Ágyúöntő műhely Európa szerte ritkaság számba megy.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

- Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeumának közreműködésével
- Részlet az NKA pályázatból (Ringer István)

Képek:

-<http://sarospatak.utisugo.hu/latnivalok/rakoczi-var-sarospatak-87361.html>

-<http://mek.oszk.hu/01800/01885/html/index1030.html>

-<http://www.felvidek.ma/component/phocagallery/category/2184-agyuonto-muhely-sarospatakon?Itemid=0>

-<http://www.weinberg93.hu/hirek-aktualitasok/sarospatak-agyuonto>

-<http://epiteszforum.hu/teto-alatt-mentik-az-agyugyar-koveit>

[-http://fuszereslelek.blog.hu/2007/10/31/rakoczi_pince_igen_nem](http://fuszereslelek.blog.hu/2007/10/31/rakoczi_pince_igen_nem)

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.rakoczimuzeum.hu/index.php/hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1.Nemzeti érték megnevezése: Történelmi műemlékek Sárospatakon

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: épített környezet

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemezőinek és történetének leírása:

Romzsa Tódor emlékhely:

Kispatakon, a görög katolikus kápolna előtt 2011. július 2-án mozaikokból kirakott Romzsa Tódor ikont szenteltek, amit kis rózsakert díszít.

Így állítottak emléket születésének 100. évfordulóján a munkácsi görög katolikus püspöknek, aki 1943-ban a kommunizmus áldozataként szenvedett mártírhalt.

Az emlékhelyet Kocsis Fülöp hajdúdorogi megyés püspök szentelte meg. A görög katolikusok áldásos tevékenységét Dr. Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő méltatta és köszönte meg az emlékhely létrehozását.

Szent Péter és Pál Görög katolikus Templom:

Az első görög katolikus templom fából készült. Felszentelésére a 18. század első felében került sor. Ennek helyén 1797-ben kezdték építeni a mai kőtemplomot, s 1799-ben adták át a híveknek.

A számtalanszor megújított épület a XX. század végére életveszélyessé vált, de az Országos Műemléki Hivatal közreműködésével sikerült megújítani.

A XX. század végére statikailag is erősen megromlott épület Baskó Ottó építőmérnök, tartószerkezet-tervező közreműködésével 2000-re megújult. A mennyezeti szekkkókat Bécsi János restaurálta. A szabadon álló, copfstílusú keletelt templom tornya órapárkányos, párnatagos barokk sisakkal és nyolcágú kovácsoltvas kerettel.

A szláv típusú ikonosztázion 1904-ben készült, és 1991-ben újrafestették.

A templomnak két harangja van. Búcsút június 29-én tartanak.

Szent Erzsébet kolostor

Magyarországon a rend tagjai a XX. század folyamán, néhány évtizeden át a budapesti lengyel plébánián dolgoztak. Egy idős nővér- Adelheid- él Drezdában, aki Magyarországról származik, de Németországban lépett be a közösségbe.

A nővérek 2011. májusában érkeztek példaképük és pártfogójuk Árpád-házi Szent Erzsébet szülővárosába Sárospatakra, hogy letelepedjenek és Szent Erzsébet példájával szolgáljanak.

Szent Erzsébet és boldog Mária közbenjárására, a gondviselő Isten adja meg a meghívás és a küldetés kegyelmét a szerzetesi életre sok fiatal magyar nőnek a Kárpát-medencében, hogy újra legyenek Szent Erzsébet nővérek magyarságból. A kolostorban jelenleg négy nővér él:

Kanizja nővér(házfőnök), Ágnes, Zsuzsanna és Malwina nővérek, valamint egy jelölt is tartozik a közösséghez.

Rotunda:

A rotunda szó alatt centrális alaprajzú templomépületet vagy körtemplomot értünk.

Európában rendkívül elterjedtek voltak. Sárospatak egyik legjelentősebb középkori épületének, a Keresztelő Szent János plébániatemplomnak és környezetének régészeti kutatása 1964-ben kezdődött, s kisebb megszakításokkal 1970-ig tartott. Ezek a kutatások főbb vonalakban fényt derítettek a templom építéstörténeti periodizációjára, s több vonatkozásban a város történetére is.

A hét méter belső átmérőjű rotundát egy méter vastag fallal meszes habarccsal szabálytalan apró kövekből építették patkó alakú keleti szentéllyel, a szentély falához épített oltárral.

Bejárata dél felől volt, melyet két későbbi támpillérrel vetettek közre. „Capella regia” királyi kápolna rangja volt.

Both-ház:

Szinyei Gerzson szerint a Szentes vagy Szentesi családé volt és arról nevezetes, hogy Szentes József kapitány itt állította fel a nyomdáját 1807-ben. 1807-ben egy telekkel kijebb, Újhely felé állott az az „ócska ház”, amelyben a nyomda megnyílt és csak tíz évvel később 1817-ben, amikor végleg a főiskola tulajdonába került, vásárolta meg a nyomda számára a később a Both család tulajdonába került épületet. A Both ház egy századon át a sok jeles közéleti és

főként az irodalom és művészet terén működő személyiségnek kiröpítő fészke volt. Közülük megemlítenék párat, mint például Juhász Géza, Gulyás Pál, Both Béla. A család történetét ismerők állítása szerint, ebben a házban szállt meg mint Újhelyi ügyvéd, Kossuth Lajos Patakra átjövet. Ezt a kapcsolatot igazolni látszik az, hogy Kossuth Lujza is többször megfordult a házban.

Hodossy-ház:

Hodossy Béla a Tanítóképző igazgatója volt, amikor annak jelenlegi épületét építették. Jeles zenetudós és több szaklap szerkesztője. Az épület, amelyet több más Pataki lakóházzal együtt katona György mérnök tervezett, Lázár István, író szülői háza is.

Borger-ház:

A Borger és a Czitrin család építette a 19. század elején. A két rokon család Sárospatak, sőt a Hegyalja egyik legjelentősebb borkereskedő cége volt. Főleg lengyelországi kereskedelmi kapcsolatai voltak intenzívek.

Szinyei-ház:

Építtetője a város múltjában igen jelentős szerepet betöltő Lácza család a múlt század elején. Az 1870-es évektől a Szinyei család birtoka. Szinyei Gerzson főiskolai tanár, Patak és az iskola múltjának máig legjelesebb kutatója, lakott benne haláláig. Az épület beosztásában és részben bútorzatában is híven őrizte a kiegyezéskori sárospataki értelmiség lakáskultúráját, életformáját.

Debreczeni-ház:

Nevét a Főiskola igazgatójáról, Debreczeni Bertalanról kapta, aki a házat katona György tervei szerint építette. Az ő hivatali munkássága idejére esik Györgytarló csatornázása, épületekkel való berendezése: a Mudrány-hagyaték rendezése és a filoxéria által elpusztított szőlők újraterelése. A Debreczeni-ház helyén állt a pataki diákok kedvelt kocsmája a „Tizenhatos”, később „Három rózsa”.

Sorompó-híd:

Ma a hídnak csak a Debreczeni és a Csontos ház közötti keleti téglakorlátfa van meg. A másikat 1910 körül, amikor az árkot betöltötték lebontották. A Sorompó-híd jelezte a város

északi bejáratát. Az előljáróság itt várta és fogadta a Both-ház előtt ágyúlövésekkel köszöntött Szent koronát.

Csontos-ház:

Mielőtt Csontos József a gimnázium híres történelem tanára, majd igazgatója, megvásárolta, Józsa Mihályé volt. Az udvarban hátul állott egy „tornácos diáklakás”, ennek helyére építtette Csontos József a jelenlegi épületet szintén diákszállásnak.

Gortvay-ház:

Nevét Gortvay Ferenc professzor, jogakadémiai tanártól kapta, aki a Szemere családtól vásárolta meg „Úri” diákoknak, főleg gazdag bácskai rác jogászoknak. Az udvaron lévő két épület közül megkülönböztetünk régi és új épületet. Az újabb épületet később is tanárok szolgálati lakásául tartotta meg az iskola, megvásárolva a Gortvay örökösöktől. A régebbi alacsonyabb épületben az iskola más alkalmazottai laktak. Mindkét épület jóval magasabb volt az utca felé, de az útrendezésükor erősen betöltötték.

Novák Sándor háza:

Novák Sándor gimnáziumi tanár, igazgató, költő és író építtette a saját otthonául a harmincas évek derekán. Nevét leginkább a „kuruc” dala a „Nagymajtényi síkon letörött a zászló” miatt ismerik. A házban lakott, mint albérlő a várból való kiköltözése után Rácz István, a Vármúzeum első igazgatója, a Finnországban 1998-ban elhunyt író, műfordító a Kalevala fordítója, a finnek világszerte ismert fotóművésze.

Maklár-ház:

Maklár Pap Miklós gimnáziumi tanár építtette. A negyvenes évek elején Farkasfalvy Farkas Géza a Főiskola főgondnoka vásárolta meg az örökösöktől s amint az épület homlokzatára erősített emléktáblácska is elmondja, ugyanő ajándékozta szerencsétlenül járt fia, az egykori pataki diák ifj. Farkas Géza emlékére. Az emléktábla a történeti hűség kedvéért is megtartható a jelenlegi helyén.

Csajka-ház:

Névadója a századforduló Sárospatakjának egyik legérdekesebb egyénisége volt. Munkásságához több ipari létesítmény, elsősorban a Tokaj-hegylajai szőlősgazdák szövetkezetének alapítása, legalábbis megerősödése fűződik. A ház tervezője Katona György.

Imre-kastély:

Imre István kollégiumi tanár építtette a múlt század elején. Az Imre kastéllyal nagyon egykorú lehet az a pinceház, amelyik vele szemben de szintén az árokban fekszik.

Filozófiai tanár-lak:

Csoma Mihály, az ifjúság nemzetőrségének kapitánya, a gimnáziumi és és akadémiai tanárok egyenjogúságának védelmezője lakta. 1851-63-ig Erdélyi János lakása volt. Neki építtette át az iskola az udvarban lévő XVIII. századi épülethez csatlakozó utcára néző szárnyat. Itt látogatta meg Erdélyit Arany János. Akkortájt ez a ház volt 1849 után elnémult magyar irodalmi és tudományos élet újjáébredésének központja. Falai között született meg a kor első tudományos folyóirata a „Sárospataki Füzetek”. Itt munkálták ki az egész országot elárasztó népiskolai tankönyvsorozat tervét.

Teológiai-nyomdaház:

A régi és nagyon egyszerű polgárházat Fischer Lajos könyvkereskedő vásárolta meg a szomszédos házból átköltöztvén ide és az erősen korszerűsített épületben megnyitva papír és könyvkereskedését, valamint nyomdáját a húszas évek végén. A nyomdát később, a felszabadulás után a Főiskola vásárolta meg az életben maradt örökösöktől tannyomda létesítése céljából.

Takarékpénztár:

A Takarékpénztár „két rozzant” épületet pótol. A Takarékpénztárt 1861-ben alapították, a saroképület is abból az időből való. A Takarékpénztár alapítása Antalfy János gimnáziumi tanárnak, Zsarnai Lajos professzornak és püspök vejének a nevéhez fűződik.

Vay-kastély, ismertebb neve Fellegvár:

Ez a darab kis föld volt az, melyet az egyház később királyi kamarás vajai Vay Ábrahámnak adott el, melyen jelenleg a Vay-kastély vagy az un. „Fellegvár” áll. Vay Ábrahám építtette a század húszas éveiben a Főiskolában tanuló fiai számára. A hagyomány szerint amikor az építész kevesellte a telek nagyságát egy annyi helyiséggel bíró épülethez, amennyit megkívánt, Vay Ábrahám azt mondta volna, hogy övé a telek az égis, építse olyan magasra amilyen szükségesnek látja. Később Vay Ábrahám az épületet a Főiskolának ajándékozta és ajánlotta, hogy a vívó szobát alakítsa át az iskola csillagvizsgálóvá. Az iskola a házat tanári

szolgálati lakásként hasznosította. Elsősorban nőtlen tanárok számára. Egyedülálló múltja miatt is jelentős művelődéstörténeti műemlék az épület, emléktáblát igényel.

Rákóczi gyógyszerár:

Valószínűleg a legrégebbi pataki gyógyszerár. Berendezése is műemlék. A múlt század elejétől folyamatosan patikus családok lakták, közülük a Rikk családnak volt jelentősége a város életében.

Fazekas-sor:

Már a XVIII. században is ezen a néven ismerik. A valamikor híres pataki fazekasipar színhelye.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Történelmi műemlékek értéktárba történő felvételét indokolja, hogy Sárospatak olyan nevezetes helyeit, épületeit mutatja be, amelyek lassan feledésbe merülnek, s ha nem dokumentáljuk őket, egy-két nemzedék múlva senki nem fog emlékezni rájuk.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Kiss József közreműködése által

Képek:

<http://patakidiak.hu/regi/fellegvar/fellegvar.html>

https://www.panoramio.com/user/5964775?with_photo_id=108089157

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1.Nemzeti érték megnevezése: Sárospataki Református Kollégium

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
épített környezet

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:
települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A pataki Kollégium történetének kezdeti szakaszában kiemelkedő az iskola alapításakor - 1531-ben - mecénási szerepet játszó várúrnak, Perényi Péternek, s a későbbiekben I. Rákóczi Györgynek és feleségének, Lorántffy Zsuzsannának a bőkezűsége. Ők gondoskodtak az iskola számára megfelelő épületekről, jeles tanárokról, színvonalas könyvtárról, nyomdáról és készítették el az intézmény működését szabályozó törvényeket. Pártfogásul révén született

meg a tehetséggondozásnak az a kezdeti formája, amely a szegény, de talentumos diákoknak lehetővé tette az ingyenes tanulást, a kiváló hallgatónak pedig a külföldi egyetemjárást.

A Kollégium munkájának az irányításra kitűnő tudósokat kértek fel, mint - hogy csupán néhányukat említsük - Thuri Farkas Pál, Szikszai Fabriciusz Balázs, Vitus János, Kassai Csiszár György, Fegyverneki Izsák, Károlyi András. A nyitottságukra jellemző, hogy Tolnai Dali János az angliai puritanizmus - akkor túlságosan merésznek tartott - eszméit terjeszthette, vagy hogy a pedagógiatörténetből ismert Jan Amos Comenius a pataki működése során megvethette egy modern kollégium alapjait.

Az ellenreformáció kora az az időszak volt Magyarországon, amikor a császári hadsereg közreműködésével üldözték a protestánsokat a Kárpát-medencében, s halálra vagy gályarabságra ítélték az evangéliumi hitükhöz az életük árán is ragaszkodó lelkipásztorokat. A gályarab hitvallók közül 22 Patakon tanult, s közülük négyen az ifjúság vezetőiként seniori tisztséget töltöttek be: Csuzi Cseh Jakab, Kaposi István, Miskolczi Mihály és Sélylei István.

A Kollégium a végsőig kitartott nehezedő helyzetében, s csak a katonai erőszaknak engedve adta bujdosásra a fejét 1671-ben. A könyvtáruk egy részét, s nyomdájukat szekérre rakva, Debrecen felé vették útjukat. A német zsoldosoktól azonban nem volt maradásuk, s ekkor az erdélyi fejedelem, Apafi Mihály és felesége, Bornemisza Anna vették oltalmukba a száműzött iskolát, s adtak otthont számára Gyulafehérváron, majd pedig Marosvásárhelyen.

A Kollégium bujdosott ugyan, de nem szűnt meg, és többszöri hazatérési kísérlet, valamint átmeneti gönci és kassai működést követően, 1703-tól ismét Patakon folytathatta munkáját. A válságos éveken Pósa János, Buzinkay Mihály, Csécsy János tanárok irányították az iskola életét. Az újraindítást követően a főúri mecénázatot fokozatosan a köznemesi teherhordozás váltotta fel.

A kollégiumban alsó-, közép- és felső fokú oktatás épült egymásra, mely koronként különböző iskolatípusok együttesét alkotta, és külföldi egyetemjárással egészült ki. Patakon a teológiai oktatás mellett a bölcsészet és a jog, majd a pedagógia és a gyakorlati képzés kapott hangsúlyt. Az iskola fennállásának 300 éves jubileumán a maga sajátos szellemiségét ebben a mondatban határozta meg: "Három fáklyám ég; hit, haza, emberiség!"

Azok közül a tanárok közül, akik ezt a szellemiséget adták tovább nevelőmunkájuk során, megemlíjtük Árvay József, Barczafalvi Szabó Dávid, Beregszászi Nagy Pál, Csengery József, Erdélyi János, Kézy Mózes, Kövy Sándor, Őri Fülep Gábor, Pálkövy Antal, Rozgonyi József, Vályi Nagy Ferenc, Zsarnay Lajos nevét.

A Kollégium jeles közéleti személyiségeket, írókat, költőket, tudósokat nevelt az országnak. Néhányan a pataki diákok leismertebbjei közül: Bessenyei György, Bethlen Miklós, Csokonai Vitéz Mihály, Fáy András, Gárdonyi Géza, Geleji Katona István, Kazinczy Ferenc, Kiss Áron, Komáromi Csipkés György, Kossuth Lajos, Móricz Zsigmond, Rákóczi György, Rákóczi Zsigmond, Szemere Bertalan, Teleki László, Tompa Mihály - vagy, a kortársak közül: Béres Ferenc, Fekete Gyula, Képes Géza, Mészöly Dezső, Pécsi Sándor.

Az elmúlt századok alatt a Kollégium a város életének meghatározó tényezőjévé vált. A magyar írók tollán - mint a klasszikus műveltség fellegvárát - "Bodrog-parti Athénnek" nevezik; Csokonai a "Múzsák székhelyének" mondja, s később, az angol nyelven megszerezhető és érvényesíthető diplomájának köszönhetően érdemli ki a "magyar Cambridge" elnevezést.

A Kollégium virágzását századunkban a két világháború pusztításán túl még két történelmi esemény törte meg. Az egyik a trianoni békediktátum határrendezése volt, mely a Kollégiumot éppen azoktól a régióktól szigetelte el, amelyek számára évszázadokon át lelkipásztorokat és tanítókat képzett, s ahonnan elsősorban a tanulóifjúságát toborozta: a Felvidékről, Kárpátaljáról, a Partiumból.

A másik a kommunista diktatúra volt, mely 1952-ben betiltotta a Teológiai Főiskola működését, s a Kollégiumot megszüntetve, állami gimnáziumot tartott fenn épületében, s csupán a nagykönyvtárat, levéltárat, múzeumot, adattárat hagyta - Tudományos Gyűjtemények néven - egyházi tulajdonban. A törvénytelen államosítás ellen a Kollégiumot fenntartó Tiszáninneri Református Egyházkerület akkori püspökének, Enyedy Andronak a vezetésével tiltakozott, mire az államhatalom az egyházszervezetet felszámolta, s a megszüntetett egyházkerület csupán az 1956-os forradalom és szabadságharc kirobbanásakor nyerhette vissza önállóságát. A Kollégiumnak még 1989-ig várnia kellett, hogy ismét megnyithassa kapuit, s újra felekezeti középiskolája legyen, s Teológiai Főiskolája működjön.

2004. szeptember 1-jén 22 tanulóval, 3 tanítóval és 2 óraadóval elkezdődött az oktatás az általános iskolában.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Ez az iskola az ország egyik legrégebben fennálló oktatási intézménye, mely számos híres diáknak szolgált alma materül. A Református Kollégium az 1531-es alapításától kezdve a magyar oktatás- és művelődéstörténet meghatározó intézménye, melynek olyan tanárai voltak mint Comenius, a XVII. század kiemelkedő alakja, vagy olyan diákjai mint Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan, Móricz Zsigmond vagy éppen Pécsi Sándor. A Kollégium Pollack Mihály tervezte klasszicista könyvtárterme ma is az ország egyik legszebb bibliotékájának egyike.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Szöveg:

http://www.patakarchiv.hu/crbst_9.html

Képek:

http://www.kepeslap.com/S%E1rospataki%20Reform%E1tus%20Koll%E9gium_IMAGEshow.asp?imageid=37039&userid=3810

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.reformatus-sp.sulinet.hu/srkg/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** Vízikapu
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:** épített környezet
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet utca
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Vízikapu, tulajdonképpen nem más, mint annak a várnak az egyetlen bejárata, amelyet Perényi Péter 1534-ben kezdett el építeni.

A belső városnak, más néven külső várnak nevezett, fallal bekerített terület a Vízikapun keresztül a Bodroghoz vezetett, vagy a hídon keresztül a város felé. Idővel azonban, mikor a Rákóczi-család birtokolta a területet, áttörték a vártemplom mögötti várfalat, hogy a lakosság könnyebben járhasson templomba.

A várfalakat 1541-ig építették, amiről a Vízikapu boltíve feletti felirat tanúskodik: “Boldog az a város, ahol Isten ígését hirdetik és megtartják. 1541. április 17”.

A kőbe vésett felirat néhány évvel ezelőtt még látható volt, azóta lefagyott. A csaknem 2 km hosszú várfalak építése hatalmas munkát igényelt: a kitűzött városfal vonala előtt 15-20 méter széles, 6-8 méter mély árkot ástak ki, ezek aljától 3-4 méter vastag terméskő falat raktak, amelyek a függőlegesen lementszett földtömeg megtámasztásául is szolgáltak. Az építkezés nehézségeit fokozta, hogy Perényi többször is hiába kért mesterembereket a felső-magyarországi városoktól, és emellett még az építkezésre kivezényelt jobbágyok egyéb ellátandó teendőit is figyelembe kellett venni.

A Vízikapu egy külön bejárata lett a gyalogosok, ill. a lovon és kocsin közlekedők számára. A bejárat felett, a várfal belső részén látható bemélyedés pedig a felvonóhíd csigájának helye. A kisebb bemélyedések tetőszerkezet gerendáinak támasztékai lehettek. A fal külső részén a Bodrog felőli elővéd-bástya maradványai láthatók.

A Vízikapuról kapta a nevét az a szabadtéri színpad, amelyen nyaranta hangulatos színházi, zenei és egyéb városi rendezvények láthatóak. Az előadások helyszíne, a Bodrog-parti helyszín, azért is különleges, mert a háttérben az éjjel kivilágított várat is megsejlelheti a nézőközönség.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Vízikapu keleti oldalán még jól megfigyelhetők a külső vár XVI. századi kijáratát biztosító, egykori több lépcsős (zsilipes) védelmi rendszer nyomai. Nem elhanyagolható az az érték sem, ami a kapun átsétálva fogadja a látogatót. Keletre alig 50 méterre a Bodrog, délre a vár

lakótornya és a kastély egy része, északra pedig az újhelyi hegyek látványa. Mindezek együtt biztosítják az itt lévő szabadtéri színpad természetes díszletét.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Képek:

-<http://esolivia.hupont.hu/56/sarospatak-fuzer-fuzerradvany-kassa-2013>

-http://www.panoramio.com/user/21091/tags/S%C3%A1rospatak?photo_page=3

-<http://www.guideathand.com/hu/sight/water-gate>

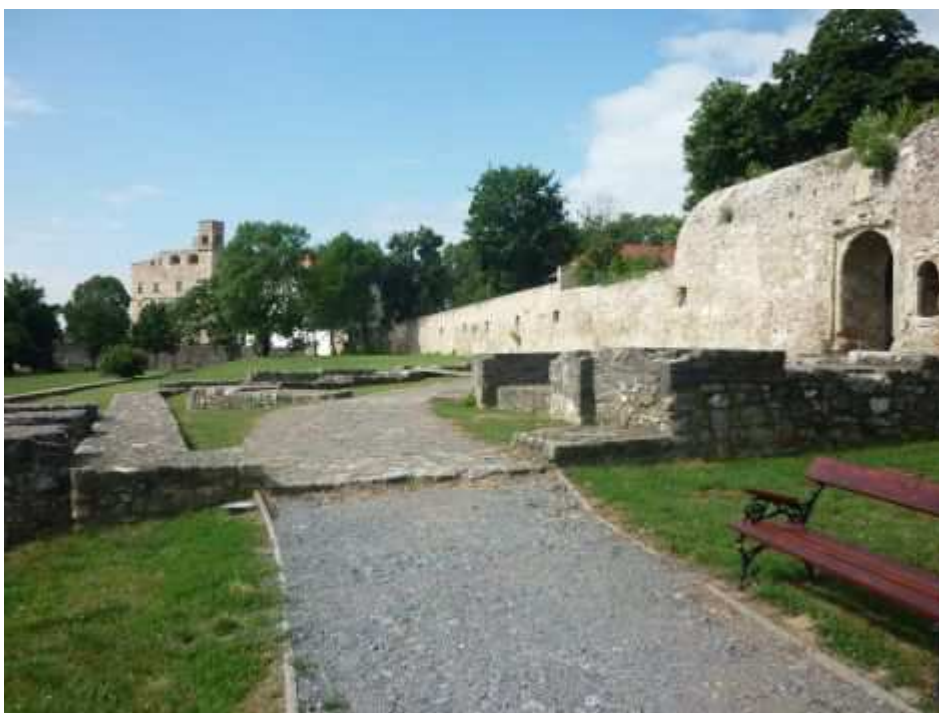
Szöveg:

<http://sarospatak.eu/?p=249>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

4. Ipari és műszaki megoldások

1.Nemzeti érték megnevezése: Pataki kerámia (manufaktúra)

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: ipari és műszaki megoldások

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak Nagy Lajos utca 8.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemezőinek és történetének leírása:

Az agyagedények felhasználása már évezredekkel ezelőtt jelen volt a háztartásokban. Az agyag azonban hosszú folyamaton megy keresztül, mire eléri végső, motívumokkal díszített, konyhakész edény formáját.

Az előállításához felhasznált anyagok, a festékek és mázak természetes anyagokból készülnek, így nehézfémeket és további egészségre káros anyagokat nem tartalmaznak. A Zempléni-hegység és Sárospatak, Sátoraljaújhely környéke hagyományos agyaglelőhely, ma is több működő agyagbányával. A sárospataki kerámiagyár, az ágazatban igen ritka módon, helyben bányászott alapanyagokból, saját maga készíti el azt az agyagmasszát, mely végül alkalmassá válik a megmunkálásra. A massa összeállítása víz hozzáadásával történik, aminek egy részét aztán egy szűrőrendszer segítségével kipréselik az agyagból. A termék elkészítésének minden folyamata kézi technológia alkalmazásával, az agyagos szakmára jellemző öntéssel, préseléssel és korongozással valósul meg.

Azoknál a termékeknél, melyek öntéssel készülnek, szükség van egy adott öntőformára, mely teljes mértékben tükrözi az elkészíteni kívánt termék formavilágát, biztosítva a kívánt termék elkészítését. Az öntéssel bonyolult felületű formák készülhetnek, mint a teáskanna és a kancsó. A negatív gipszformába öntve a tejföl sűrűségű masszát, a gipszforma falán 5-8 mm vastagságú réteg képződik, melyből a gipsz kiszívja a vizet. Kellő pihentetés után a gipszformából kivesszük a terméket és az öntésnél keletkező sorjakat leszedve, megszáritják.

Az edénykészítés egyik legrégebbi formája a kézi korongozás. Ez a gyártási forma nagy technikai szaktudást igényel a készítő részéről, hiszen teljes mértékben tőle függ a kívánt forma elérése. Főként kancsók és vázák készítésénél alkalmazzák ezt a gyártási módot. Ezeknél az edényeknél külön munkafolyamatot jelent a fülek és fogantyúk elkészítése.

A következő gyártási szint a gépi korongozás. Ez a folyamat is igényli a technikai tudást, csupán a korong meghajtása került gépesítésre. A kézimunka jegyei továbbra is megjelennek az elkészült formán, azonban egymástól formai részletekben eltérő termékek készítésére is lehetőség van, ennek a módszernek a használatával.

További formakészítési lehetőség a préselés. Az automata gépen már egyforma, egymástól nem különböző termékek készülnek. Ezeket azon termékeknél használják, ahol követelmény az egyformaság. Préselésnél a pozitív és a negatív gipszforma közé nyomással beszorítják az anyagot, aminek hatására víz diffundál a gipszformába. A vízréteg a terméket leválasztja a formáról. Ezzel a módszerrel készülnek a sütőtálak is.

Miután a kiválasztott edényforma elkészült, ki is kell szárítani a terméket. A szárítás lehetséges természetes úton vagy forró levegővel szárító berendezésben.

A következő szint az edények kiégetése, melyhez speciális égetőkályha szükséges. A kerámia az égetés után nyeri el végső formáját. Ezt az állapotot, amikor a kerámia már kiégett és nem rendelkezik semmilyen fedőbevonattal, terrakottának hívják.

A következő lépés a termék mázazása, ami kézzel, mázba történő bemártással, vagy megfelelő eszköz segítségével, szórással valósulhat meg. A mázat kis ideig szikkadni hagyják a terrakottán, s ezután már alkalmassá válik a festésre.

Az edények díszítése az egyik legizgalmasabb feladat, melynek során számos technikát lehet alkalmazni. A Pataki Kerámia leggyakrabban a díszítő festést alkalmazza termékein. A kézi festésű dekorok az akvarellfestészetet idézik. A festés a gyártás legmunkaigényesebb része, hiszen a kézműves munkatársak szabadkézzel festik fel az elkészítendő mintákat, mindenféle előnyomás, vagy előrajzolás alkalmazása nélkül. A széles vonalakat ecsettel festik fel, majd a felületeket is ecsetes felhordással töltik ki. A kontúrvonalak pedig úgynevezett írókával kerülnek megrajzolásra. Az egyes termékek egyediségét jelzi az is, hogy minden kerámia alján megtalálható a készítő kézjegye. A kerámián alkalmazott díszítő technikák felhasználási lehetőségei messze meghaladják a papírképek lehetőségeit. Minden évben készülnek új dekorok, melyet elsősorban a felhasználók igényei, az aktuális divat hív életre, azonban lehetőség van a régi motívumok megvásárlására is. A Pataki Kerámia több ezer különböző motívumot készített már működése során, melyekről archívum áll rendelkezésre, így bármikor gyárthatóvá válik az adott minta.

A gyártás utolsó szintje a mázazott, megfestett kerámiaedények kiégetése. Az összegyűjtött edényeket egy polcrendszerre pakolják, melyet betolnak a gázzal fűtött kemencébe, s mintegy 12 órán keresztül égetik azokat. Az égetési folyamat során a terrakotta edényen található máz és festék kerámiává válik, mely nagymértékű tartósságot és keménységet biztosít a kerámia tárgynak. Ezáltal pedig a Pataki Kerámia termékei mikrohullámú, modern és hagyományos típusú sütőkben, valamint mosogatógépben is megállják a helyüket, megfelelve a felhasználók igényeinek.

A kerámia kiégetésével azonban nem fejeződik be a munkafolyamat. Minden egyes terméket ellenőriznek minőségi szempontokból, elkerülve ezzel azt, hogy silány minőségű termékek kerüljenek a vásárlók asztalaira.

A minőségellenőrzés végeztével az edényeket becsomagolják, s eljuttatják azokat a gyár mintaboltjaiba, ahol a vásárlók kiválaszthatják az ízlésüknek megfelelő edénycsaládokat. Lépést tartva a műszaki fejlődéssel és a fogyasztói igényekkel, az érdeklődők a cég internetes áruházában is vásárolhatnak, ahol megtalálhatják a legnépszerűbb mintákat és formákat.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A kerámia gyártásnak Patakon több száz éves hagyományai vannak. Visszatérve a pataki hagyományokra, már az 1500-as években fazekas céhek működtek a városban. A gyártás technológiája sokat változott az évszázadok során, odatelepült népcsoportok (pl. habánok) tapasztalatait is magukévá tették a pataki fazekasok/keramikusok. Kezdetől fogva jó hírnévre tett szert a pataki kerámia, és ezt a minőséget a mai napig megőrizte.

Egy korabeli pozitív kritika: „általános feltűnést keltenek úgy ízléses kiállításuk, jó minőségük, mint áraik olcsóságánál fogva.”

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.patakikeramia.hu/Info/uzemlatogatas>

Képek:

[-http://www.pralineparadicsom.hu/2011/06/elmenybeszamolo-dg-food-show-1-nap.html](http://www.pralineparadicsom.hu/2011/06/elmenybeszamolo-dg-food-show-1-nap.html)

[-http://www.kkvnet.hu/kkv-kisvallalkozas/pataki-keramia-keramiatal-sutotal-receptek-karacsonyi-receptverseny-asztal-teritesi-tippek-receptajanlo-kezzel-festett-keramia](http://www.kkvnet.hu/kkv-kisvallalkozas/pataki-keramia-keramiatal-sutotal-receptek-karacsonyi-receptverseny-asztal-teritesi-tippek-receptajanlo-kezzel-festett-keramia)

[-http://www.patakikeramia.hu/Termek-szerint](http://www.patakikeramia.hu/Termek-szerint)

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.patakikeramia.hu/>

Mellékletek

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** Pataki kerámia (népi iparművész)
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:**
Ipari és műszaki megoldások
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:**
Jakab Gábor fazekas, népi iparművész
3950 Sárospatak Móricz Zsigmond 8.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:**
Települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Jakab Gábor 1953-ban született Sárospatakon. A Kerámia üzembe 1974-be került és ott tanulta meg a mesterséget. Végig ment minden munkafolyamaton, az alapanyag előkészítéstől az égetésen át a korongolásig. Egy kis idő elteltével úgy érezte, mintha beleszületett volna a fazekas mesterségbe. Később szakmunkásvizsgát tett belőle.

1987-ben elhatározta, hogy saját műhelyében próbálja megvalósítani az álmait. Saját elmondása szerint egy nap felébredt és elhatározta, hogy pataki kerámiát fog gyártani. Közel állt a szívéhez a pataki kerámia. Felkereste Szkircsák Ilonát, hogy újjáélesszék ezt az ősi mesterséget. Jakab Gábor csinálta meg a testet, Ilona meg mint a Szkircsákok utolsó élő tagja, örököltette meg a motívumkincseket. A cél az volt, hogy egy egyedi, de hagyományos üzemet hozzanak létre. Ennek érdekében egyre több pályázaton vettek részt.

A Népművészeti Tanács örömmel fogadta a kezdeményezést, hogy elindult a sárospataki hagyomány újraélesztése. Az első fazekas kiállítás Kecskeméten volt egy pályázat keretében, ott harmadik helyezést értek el, a hagyományos pataki kincessel. Onnantól fölfele ívelt a pályájuk, évtizedeken át dolgoztak együtt.

Több kiállításon vettek részt, a teljesség igénye nélkül: Rozsnyó, Budapest, Kisvárd, Sárospatak, Sátoraljaújhely. Voltak sikerek, kudarcok, ahogy lenni szokott egy szakmában, de a lelkesedés mindig töretlen maradt.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Jakab Gábor munkássága egyedi és olyan értékeket képvisel, amiket meg kell őrizni az utókor számára. Ma már egyedül őrizi és használja az egykor híressé vált pataki kerámia forma- és motívumkincsét.

Manapság is nagy a kereslet az általa készült kerámiákra, műhelyét turisták és vásárlók nagy számban keresik fel. Igény esetén a korongozás folyamatát is ki lehet próbálni és hazavihetik a kész terméket. Ezzel továbbörökíti ezt az ősi hagyományt az utókornak. Továbbá népszerűsíti a mesterséget azzal, hogy megjelenik szakmai és idegenforgalmi vásárokon, kiállításokon. A motívumait rendszeresen zsúrizteti, ami jelzi egyediségüket.

A Népi Iparművész címet 2000-ben kapta meg.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Szöveg:

Jakab Gábor fazekas, népi iparművész közreműködése által

Képek:

Jakab Gábor fazekas, népi iparművész archív fotói

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://jakabkeramia.atw.hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1.Nemzeti érték megnevezése: pataki malomkőgyártás

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése: ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Sárospatak

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Magyarországnak talán a legrégebbi és az egyik legjelentősebb malomkőfaragó

központja Sárospatak volt. A XV. századtól művelt Megyer-hegyi bánya a XX. század elejéig, Egey Antal szerint 1907-ig működött.

E bányában a kemény, de jól faragható kvarcitból egy darabból készítették a malomköveket.

A XIX. század közepén új fejezet kezdődött a sárospataki malomkőgyártás történetében: 1859-ben a Botkői-bányában, majd 1864-ben a Király-hegyi-bányában fejtett kvarcitból elkezdtek a több darabból álló, ún. francia malomkövek készítését.

A „francia malomkő” (szemben az egy darabból faragott, hagyományos malomkővel) több darabból készült. Egy kör alakúra formált köre azonos keménységű kövekből faragott elemeket cementáltak, ezekből képezve ki az őrlőfelületet. Ezek jobb minőségűek voltak, mint az egy kőből faragott malomkövek. A „francia malomkő” készítésének megindítása Sárospatakon Láczy Szabó Károly nevéhez fűződik. A Láczy Szabó család régi idők óta jelentős szerepet játszott a

helyi malomkőiparban. A XVIII. században bányarészük volt a Megyer-hegyen, 1728-ban Láczy Szabó Pál volt a „Bányász Gazda”. Láczy Szabó Károly a Megyer-hegyi-bánya egyik részbirtokosa volt és elismert szaktekinélynek számított a malomkőgyártásban. Feltehetően a fonyi üzem sikeres működése vezette arra a gondolatra, hogy Sárospatakon is hasonlót alapítson.

Láczy Szabó Károly 1854. február 7-től 1866. február 7-ig a Megyer-hegyi-bánya

haszonbérlelője volt. A francia malomkövek gyártását 1859-ben a Botkő nevű dombon megnyitott bánya kvarcitjából kezdte meg és a közeli Kiskút nevű határrészen hamarosan egy

üzemet is felépített. Az üzemben kezdetben francia munkásokat is alkalmazott, később helybeliekkel dolgoztatott.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Malomkőgyártás értéktárba történő felvételét indokolja, hogy a tevékenység egészen a XV.századig nyúlik vissza. Európa szerte ismert és keresett volt a Megyer-hegyi malomkő. Egy „francia modorú” sárospataki malomkővet olyan alföldi malomba vittek kipróbálni, amely addig eredeti francia kövekkel őrölt. Malomköveivel Láczy Szabó Károly az 1862. évi londoni világkiállításon „első rendű érmet” nyert, és más kiállításokon (pl. Bécsben, Prágában, valamint Szegeden, Székesfehérváron stb.) is nagy sikerrel szerepelt.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Hála József: A sárospataki „francia malomkő

http://epa.oszk.hu/02000/02030/00025/pdf/HOM_Evkonyv_30-31_1_485-511.pdf

Képek:

<http://www.weinberg93.hu/kornyezet>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** sárospataki mézeskalács
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:**
Ipari és műszaki megoldások
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:**
Veres Sándorné mézeskalács készítő mester
3950 Sárospatak, Árpád u. 31.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:**
Települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

A mézeskalács olyan sütemény, mely változatos alakjával és díszítésével sokféle jelképet jeleníthet meg. Készítése komoly hagyományokkal rendelkezik, eredetileg az isteneknek felajánlott ajándék, majd emberek közötti ajándék szerepét töltötte be. A mézeskalács számtalan formában és méretben készül pirosra festett, írókázással díszített, omlós, mézet tartalmazó tésztájú, ehető, dekoratív ajándéktárgy. Vásárfia, búcsúfia rangos népművészeti hagyományokkal.

Ennek kapcsán szeretném bemutatni a Veres Sándorné által készített sárospataki mézeskalácsot, ami azért egyedi és különleges mert azon kívül, hogy négy generáción át saját titkos recept alapján készíti termékeit, szinte egyedülként az országban nem csak megvásárolni lehet a termékeket, hanem lehetőséget kínál a műhelybe való betekintésre is.

A műhely látogatás során bemutatja az eredeti állapotban lévő korabeli berendezési tárgyait és eszközeit pl.: 1800-as években faragott verőfa, ami családi örökség, a bádógformák (ló, baba, huszár) amit díszmű bádógos mester készített.

Veres Sándorné mézeskalács készítő dinasztiába tartozik. Több generáción át foglalkozott a család mézeskalács készítésével, így már kisgyerekként elhivatottan figyelte szüleit munka közben. Ahogy idősödött, egyre jobban kitanulta a mesterséget, ennek köszönhetően vitte tovább a családi hagyományt.

Mind a készítésben, mind pedig a díszítésben a hagyományokat követi, ezzel megőrizve a mézeskalácsot, mint értéket.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Veres Sándorné mézeskalácsa nem csak a környéken közkedvelt. A hazánkba látogató külföldiek is hírét viszik, mellyel öregbítik hírnevünket. Különlegessége, hogy hagyományos módszerekkel dolgozik, nem hat rá a modernizáció, ami nagyon ritka.

Világunk fejlődésével az értékek is felcserélődtek, így eltűnőben van ez a szép mesterség, de itt Sárospatakon Veres Sándorné által tovább öröklődik.

Ez az oka, amiért az értéktárba való felvételt kezdeményeztük. Végezetül nem veszített népszerűségéből, csak meg kell találnunk az egyetlen elrugaszkodási pontot ami segíthetne továbbra is felismerni, hogy mi is az igazi érték.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Képek :

http://www.civertan.hu/legifoto/legifoto.php?page_level=1822

Szöveg:

Veres Sándorné mézeskalács készítő mester közreműködésével

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Nincs

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

5. Kulturális örökség

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** A Művelődés Háza Kamarakórusa
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:** kulturális örökség
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Eötvös út 6.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

A Művelődés Háza Kamarakórusa 1968. végén 16 fővel alakult, ma az együttes létszáma 20 fő. Tagjait az alapítás óta a közös éneklés öröme, a zene és kórusművészet minél szélesebb rétegekhez való eljuttatása, valamint a közösség iránti vágy tartja össze. Abban, hogy a csoport mind a mai napig együtt van, igen nagy szerepe van az alapító karnagy Csehi Ferencnek, aki nemcsak rendkívül nagy szakmai hozzáértéssel, de emberi tartásával, s a kórus muzsika iránti elkötelezettségével a nehéz időkben is össze tudta tartani a tagságot.

Az együttes folyamatosan részt vesz a városi és megyei rendezvényeken, kiállítások megnyitóin, kórustalálkozókon, fesztiválokon., zeneszerzők szerzői estjein (Farkas Ferenc, Bárdos Lajos, Szokolay Sándor, Karai József, Balázs Árpád, stb.).

Állandó résztvevője a Miskolci Nemzetközi Kamarakórus Fesztivál-nak. Több hazai együttesrel ápol baráti kapcsolatot, pl.: Szerencs, Encs, Kispest, Kosd, Miskolc, Szentes, Szeged, egy-egy kórusával.

Fontos feladatának tekinti a kórusművészet eljuttatását a zempléni kistelepüléseken élő emberekhez. Ezt az értékközvetítő tevékenységet fennállása óta folyamatosan végzi.

A kórus 1985-ben megyei alkotói díjat kapott, 1987-ben miniszteri dicséretben részesült. Vezetője Csehi Ferenc 1994-ben Sárospatak város „Pro Urbe” Emlékérmét vehette át, majd 2005-ben a Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Közművelődéséért díjban, az együttes pedig ugyanebben az évben Sárospatak közművelődéséért Kődöböcz Díjban részesült.

A kórusok országos minősítőjén az Arany fokozatok után 1996-ben Fesztiválkórus minősítést kapott, s ezt a minősítést kamarakórus kategóriában 2003. április 26-án Sárospatakon a Múzsák Templomában tartott önálló hangverseny keretében ismét megszerezte.

A megalakulása óta eltelt közel fél évszázad során Európa különböző városainak egy-egy kórusával alakított ki cserekapcsolatot, pl.:

Weimar – Sepsiszentgyörgy - Kassa - Soest – Hameenlinna – Szentegyháza – Hoofddorp – Nuoro – Zafferana - Monfalcone

2014 szeptemberétől a kórus életében új időszámítás kezdődött, hiszen Csehi Ferenc több mint 45 év után az együttes vezetését dr. Sándor Zoltán karnagynak, a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézet igazgatójának.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A kórus céljának tekinti, a zene és az együtt éneklés örömének minél szélesebb rétegekhez való eljuttatását. Évtizedek óta járja a Zemplén kistélepléseit, s a Kodályi jelszó „A zene mindenkié” jegyében olyan helyekre is elviszi a kórusmuzsikát, ahol ez csak ritkán, vagy még egyáltalán nem volt hallható.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Stumpf Gábor kórustag közreműködése által

Képek:

<http://www.amuvelodeshaza.hu/hirek/page/14/>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. Nemzeti érték megnevezése:** Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:**
kulturális örökség
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet utca 15.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Az egyesületről

Az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy a Sárospatak szülöttjeként tisztelt Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez kapcsolódó lelki, szellemi és kulturális örökséget megismerjék, és azt másokkal is minél szélesebb körben megismertessék.

Társaságuk 18 éve működik. Jelenleg több mint ötven tagja és ugyanennyi pártoló tagja van Sárospatakról, az ország különböző részeiből és külföldről egyaránt. A helyi, regionális és országos írott és elektronikus sajtón keresztül bemutatták és folyamatosan igyekeznek bemutatni Társaságuk tevékenységét. 2007 óta közhasznú egyesületként működnek. Új székhelyre költöztek, a sárospataki Szent Erzsébet Házba, ahol iroda mellett raktárhelyiséget is bérelnek a közel 150 középkori kosztüm és kellék számára.

Közművelődési tevékenység.

Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez kapcsolódó lelki, szellemi és kulturális örökség megismertetése jegyében szervezte meg a Társaság 2014-ben is Pünkösdkor, a szentté avatás évfordulóján a várost és az egész régiót bekapcsoló két napos ünnepségsorozatot, a XXII. Pünkösdi Szent Erzsébet Ünnepet.

Pünkösddvasárnap Szent Erzsébet életét és korát megjelenítő középkori vásár zajlik interaktív mesterség bemutatókkal, históriás játszóházzal és kiállítással, valamint a kort idéző zenei, színpadi és gasztronómiai programokkal. A nap kiemelkedő eseménye a közel kétszáz fős kosztümös felvonulás. Sárospatak lakói a Szent Erzsébet Társaság által készített korhű

jelmezekbe öltözve végigvonulnak a városon, és a középkori misztériumjátékok hagyományát idézve négy helyszínen Szent Erzsébet életének egy-egy epizódját adják elő.

Pünkösdhétfőn délelőtt ünnepi szentmise van a Vártemplomban, aminek végén körmenetet tartanak Szent Erzsébet ereklyéjével. Ez az alkalom minden évben nagy számú zarándokot vonz Sárospatakra. Délután zajlik a Pünkösdi Nyárköszöntő Gyermek és Ifjúsági Művészeti Fesztivál hazai és külföldi résztvevőkkel, felvonulással, bemutatkozó műsorokkal, vetélkedővel és pünkösdikirály-választással.

E programok szervezését a Társaság koordinálja együttműködve több sárospataki kulturális és művelődési intézménnyel, valamint más civil szervezetekkel.

Az elmúlt években elhasználódtak a kosztümjeik, ezért 2011-ben szükségessé vált, hogy tíz új középkori női öltözetet készíttessünk el.

Kulturális és tudományos munka:

előadást, rendez könyvbemutatót, kiállítást. 2010-ben két tudományos előadást szerveztek, és folyamatosan nyitva van a „Hódolat Szent Erzsébet előtt” c. kortárs képző és iparművészeti kiállítás.

Projektpartnerként részt vesz a város önkormányzata által támogatott *Generációk egymásért*, a Zemplén Régióért Egyesülettel a *Vissza a szülőföldre Zemplénbe* valamint a Felnőttképzési Civil Hálózat (FCH) *Felnőttképzési Civil Hálózat (FCH) – hatékony civil partnerség és szakmai érdekképviselet* c. TÁMOP 2.5.1. pályázati programjában

Karitatív tevékenység:

Szent Erzsébet szellemében folyamatosan végeznek karitatív munkát. Pünkösdkor jótékonyági bazárt rendeznek, amelynek bevételét rászoruló gyerekek, családok támogatására fordítják. Rendszeresen gyűjtenek és közvetítenek adományokat, ruhát, bútort, különböző használati tárgyakat elsősorban a sárospataki roma kisebbség tagjainak.

2010-ben a tavaszi árvíz által sújtott edelényi, felsőzsolcai és körömi családoknak adtak 750.000 forint támogatást az újjáépítéshez és berendezkedéshez.

Az elmúlt évben Sárospataki és környékbeli valamint szlovákiai magyar oktatási intézmények, civil szervezetek munkáját segítették a középkori kosztümtárunk darabjainak ingyenes kölcsönzésével.

Nemzetközi kapcsolatépítés:

Az elmúlt években felvették a kapcsolatot több olyan ország városával, ahol Szent Erzsébet élt vagy élő tisztelete van. A Pünkösdi Szent Erzsébet Ünnepek 2011-ben Szlovákiából a határ menti településeken kívül kassai résztvevői is voltak. A kapcsolatépítés új eleme a Krosno testvérvárosi látogatók megjelenése nem csak a turisták, hanem a program fellépőinek sorában is. E kapcsolatépítő munka célja az volt, hogy Sárospatak egy a már létrejött Szent Erzsébet Európai Kulturális Útvonal induló állomása legyen.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Szent Erzsébet személyéhez kötődő karitatív tevékenységeket végeznek (jótékonyági bazár). Továbbá tartja a kapcsolatot Szent Erzsébet életéhez szorosan fűződő helyszínekkel.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság közreműködésével

Képek:

-<http://sarospatak.utisugo.hu/latnivalok/szent-erzsebet-haz-sarospatak-94907.html>

-<http://rkegy.hu/>

-<http://www.szenterzsebet.hu/>

-http://uj.katolikus.hu/szent_erzsebet.php

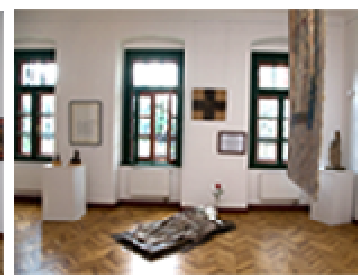
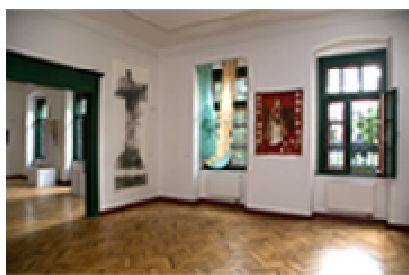
8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.szenterzsebet.hu/>

Mellékletek:

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1. Nemzeti érték megnevezése: Bazilika Minor

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése: kulturális örökség, épített örökség

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet utca,

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A 2007-ben Bazilika Minor rangra emelt sárospataki Plébánia templom építéstörténete egészen az Árpád-házi királyok idejéig nyúlik vissza. A település első templomát egy 7 m. átmérőjű körtemplomot (rotundát) I. Endre király építtette, mely elsősorban a királyi udvartartás céljait szolgálta. Ebben a rotundában keresztelték az 1207-ben Patakon született királylányt Erzsébetet, aki fiatalon, mindössze 24 évesen hunyt el, s halála után mindössze 4 évvel szentté avattak. Őt ma a keresztény világ Árpád-házi Szent Erzsébetként tiszteli.

A rotundától északra, a XIV. században építettek egy román stílusú templomot, majd ennek a helyén a XV. sz. végére, 1492-re készült el a mai három hajós gótikus templom. Ezt építtette át Perényi Péter csarnoktemplommá, így kialakítva a templom mai formáját.

A kis királyi kápolna aztán a temető csontháza (osszárium) lett.

A templom a századok során hol a katolikusoké, hol a reformátusoké volt, aszerint, hogy éppen ki birtokolta a várost. A Wesselényi összeesküvés bukása a templom legszomorúbb időszakát hozta magával. Báthory Zsófia, hogy fia I. Rákóczi Ferenc életét megmentse, Patakot a császáriak kezére adta. A császári csapatok feldúlták a templomot, a kriptákat kifosztották, a csontokat halomra hányták. A templom északi és déli falán átjárót nyitottak, s itt ellenőrizték a város és a külső vár közötti forgalmat.

A XVIII. Század sem kímélte a templomot, hisz egy 1737-es tűzvész során a templom is leégett, boltozata beszakadt, bútora elpusztult. Mintegy 50 évig állt romosan, mígnem a század 80-as éveiben hozzáláttak a felújításhoz, azonban a beszakadt gótikus boltozatot már nem eredeti formájában állították helyre, hanem egy barokk dongaboltozatot építettek fel, ami mintegy 4-5 méterrel alacsonyabb az eredeténél. Ekkor kapott barokk berendezést is a templom, mint a budai Karmelitától jelképes áron megvásárolt főoltár, az orgona, s a bútorkészlet.

A templomot műemléki felújítására 1964-70 között került sor, aminek során az eredeti járószintre mélyítették a századok során feltöltődött szintet, kiszedték az 1913-ban készült színes üveglablakokat, megszüntették az északi karzatot, valamint a falakon tették láthatóvá a kriptákból kiemelt sírköveket, sírkő töredékeket. A templombelsőben a déli fal keleti oldalán van elhelyezve Árpád-házi Szent Erzsébet ereklyéje, melyet minden év Pünkösdhétfőjén az ünnepi Szentmisét követő körmenet visz végig a várnegyeden, hogy patakiak és az ide zárandoklók tiszteleguessenek a szent életű királynő előtt.

Kívül, a templom déli oldalán Varga Imre Kossuth-díjas szobrász művész lovas szobra látható, ahol Erzsébet férje Lajos fogja a ló kantárát, Erzsébet pedig épp leszállni készül a lóról.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Bazilika története szorosan összekapcsolódik a település történetével. a hozzá tartozó kis körtemplomban keresztelték meg II. Endre magyar király és felesége meráni Gertrúd leányát Erzsébetet, de ezt megelőzően már Anasztázia, I. Endre király felesége is ebben a körtemplomban hallgatta a Szentmisét gyakori pataki tartózkodása idején. Ebben a templomban kötött házasságot 1584 karácsonyán Balassi Bálint és Dobó Krisztina, s minden bizonnyal ugyanitt volt I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna menyegzője is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg forrása:

-<http://www.sarospatak.plebania.hu/index.php/fomenu/templomtortenet>

-<http://sarospatak.eu/?p=237>

Képek forrása:

-<http://www.sarospatak.plebania.hu/index.php/fomenu/templomtortenet>

-<http://sarospatak.eu/?p=237>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** Bodrog Néptáncegyüttes
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:** kulturális örökség
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Eötvös út 6.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

A Bodrog Néptáncegyüttest 1954-ben hozta létre Sipos György testnevelő, néptáncoktató. Sipos György neve mellett olyan közéleti személyiségek, szakemberek vezették az együttest, mint Pécsvárady Botond, Ignáth János, Sajószegi László, Muha Miklós, s 2000-től napjainkig Darmos István. Az együttes nagy erénye volt mindig, hogy sokféle érdeklődésű és foglalkozású fiatal tudott összefogni, s nem csak sárospatakiakat, hiszen mindig számos tagja volt a környező kistelepülésekről. Így van ez most is, tagjai között középiskolai diákokat, főiskola és egyetemi hallgatókat, fiatal szakmunkásokat, pedagógusokat, informatikust, adminisztratív dolgozókat találunk, de vannak olyan tagok, akik fő megélhetési forrása a mezőgazdaság. E különböző korú és érdeklődésű fiatal mégis egy közösséget alkot, akik a kitűzött célokért közösen, egymást erősítve tudnak tenni, küzdeni, dolgozni. Jó kapcsolatot ápol a Bodrog a megye más együtteseivel, szakembereivel, országosan is ismert az együttes, s kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik. A néptáncosok minősítési rendszerének bevezetése óta mindig minősíteti magát az együttes, s az e fesztiválokon elért pontszámok, eredmények is bizonyítják magas szakmai színvonalát. 2014 őszén 121 ponttal – a megyében a legmagasabb pontszámmal - Jól Minősült kategóriát érték el táncosai.

Legfontosabb feladata a Bodrog Néptáncegyüttesnek a lakóhely tánc kultúrájának ápolása. Itt a Bodrogköz szélén, a Hegyközhöz közel e két terület zenei és tánc hagyományainak összegyűjtésével, feldolgozásával, színpadra állításával foglalkoznak leginkább. E tevékenységből népzenei CD-k, tanulmányok, és számos színpadi mű született. Mindig megtalálható az együttes repertoárján valamely bodrogközi település tánca, s olyan nagy alkotások is születtek e kutatásokból, mint a pusztafalusi, mikóházi, fűzeri hagyományörzőkkel együtt elkészített Hegyközi lakodalmas című műsor. Ezek mellett az együttes más magyarországi, erdélyi, felvidéki tájegységek táncanyagaiból állítja össze műsorait. Néhány nevezetes műsor az utóbbi évekből: Borokról, pásztorokról, Történetek a Szűrről, Ej Te bor , hol termettél, Levelek hazulról. Az együttes számos alkalommal közreműködött színházi, táncszínházi produkciókban, amelyek közül a legsikeresebbek: István a király, A költő visszatér, Itt élned, halnod kell. 2010-ben önálló táncszínházi előadással jelentkezett az együttes A pataki oktatás története címmel.

A Bodrog Néptáncgyűttesnek kultúráközvetítő szerepe van elsősorban a környező kistelepüléseken, de rendszeresen fellép olyan fesztiválokon, mint az Ajaki Lakodalmás Fesztivál, A Füzéri Szabad Pálinka Fesztivál, vagy Budapesten az Országos Bor- és Pezsgőfesztivál. Az együttes Európa szinte valamennyi országában megfordult már az eltelt hat évtized alatt, több alkalommal jártunk Olaszországban, Portugáliában, Törökországban, Görögországban, korábban Franciaországban, Németországban, Svédországban, Lettországon, Angliában, számtalanszor Szlovákiában és Lengyelországban. Más földrészeken – Egyiptomban, az Amerikai Egyesült Államokban és Törökország ázsiai részein – is nagy sikert aratott az együttes műsoraival.

Az együttes vezetői: Darnos Éva és Darnos István

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Számos fesztiválsiker és kitüntetés kísérte a táncosok útját az eltelt évtizedek alatt. Munkáját B-A-Z. Megye alkotói díjával, a B-A-Z. Megye Kultúrájáért kitüntető címmel, két alkalommal miniszteri kitüntető oklevéllel ismerték el.

2014 őszén 121 ponttal – a megyében a legmagasabb pontszámmal - Jól Minősült kategóriát érték el táncosai.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Darnos István közreműködése által.

Képek :

Darnos István közreműködése által.

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.bodrog.lapunk.hu

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. A nemzeti érték megnevezése:** Oroszországból visszahozott könyvek
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:** kulturális örökség
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Könyvek a fogságban- és a szabadulás

A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek jelenlegi állománya megközelíti a nyolcszázezer tételt. S itt most ezalatt csak a történelmi vagy muzeális jelentőséggel bíró tárgyakat, iratokat stb. értjük. Emeljük ki most azokat a darabokat, amelyek iránt talán a legnagyobb az érdeklődés a közvéleményben: azaz az Oroszországba került könyveinket. Történetüket minden erőltetés nélkül bibliai összefüggésbe állíthatjuk. Szó van egy helyen az evangéliumokban arról, hogy aki meg akarja tartani az életét, elveszti azt. Ezek a könyvek azért veszttek el, mert mindenáron meg akarták őket őrizni. 1938-ban százezerszáztizenöt könyvtári kötet és kézirat közül kiválogattak 1373 nyomtatványt, valamint néhány kéziratot, és Budapestre szállították. (Összesen 172 kötetet tett ki ez az állomány. Azért ennyit, mert a régebbi időkben a rövidebb, néhány oldalnyi terjedelmű műveket a tulajdonos egybekötötte. Az 1373 műnek a nagyobb része 20-30 oldalas nyomtatvány, igen sok közöttük az egyetemi értekezés. A külföldi egyetemeken megfordult magyar diákok az általuk tartott egyetemi disputák anyagát kinyomtatták támogatóiknak szóló ajánlással, és hazaküldték ajándékba.) Nos, elhelyezték ezeket a köteteket a fővárosban, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület széfjében. Egy másik pénzintézet, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank pánccstermében pedig a közönségesen lengyel Bibliának nevezett Sárospataki Kódexet (15. század), az iskola első anyakönyvét (17. század), Pálóczi Horváth Máris végrendeletét s egy 50 darabból álló arany éremkollekciót helyeztek „biztonságba”. A Kultuszminisztérium tanácsára cselekedtek így, mert az I. bécsi döntés kapcsán háborús konfliktustól tartottak, s mint határ menti gyűjteményt a veszélyeztetettek közé sorolták a Kollégium értékeit. Magyarország belesodródott a háborúba, az anyag visszahozatalát ezért halogatták. Meg voltak győződve arról, hogy Budapest viszonylagos épségét a nagyhatalmak garantálni fogják. Mint tudjuk, másképpen történt. A széfet természetesen feltörték, és a könyveket különösen értékesnek ítélvén – az őrzés helyéből következtetve – sok más kulturális kincssel együtt a Szovjetunióba szállították. Ugyanakkor Sárospatakon egy darab irat sem tűnt el a Gyűjtemények állományából.

Budapesten „biztonságba” helyezett műveket esetlegesen válogatta ki Gulyás József főkönyvtárnok. Esetlegesen, mert régi nyomtatvány ennél sokkal több volt az állományban, de Gulyás értékelése szerint ezek számítottak valamilyen szempontból ritkaságnak. Balassi Bálint Füves kertecské-jéből valóban csak egyetlen ismert példányt tartottak számon a világon, s akkor még Apáczai Csere János disszertációja is csak Patakon volt meg. A Rákócziak bibliai szintén különleges értéket hordoztak. De vajon az egykori Rákóczi –

könyvtár különleges darabjait miért hagyta a helyén a főkönyvtárnok? S ugyanígy a harmincnégy ősnymtatványból miért csak harmincegyet sorolt a megőrzésre vitt könyvek közé? Tény, hogy jelentős számban, a széfekben elhelyezett anyaggal egyenértékű muzeális nyomtatványok maradtak Sárospatakon. A legérdekesebbnek számít a Budapestre szállított anyagban bizonyos szempontból Pálóczi Horváth Mária végrendelete. Ezt minden bizonnyal azért tartották különlegesen értékesnek eleink, mert arra számítottak, hogy a felvidéki területek visszatérése után érvényesíteni lehet a testamentumban megjelölt, s Trianon után elidegenített ingatlanokra nézve.

A front elvonulása után a patakiak utánajártak értékeiknek, de azoknak csak hűlt helyét találták. Igaz, kalandos úton három példánya az elveszett együttesnek visszakerült Patakra. Kettő a bank pincéjében volt a szeméthalomban, ez a Kollégium ma ismert első anyakönyve, melyben az első bejegyzés 1615-ből származik, ugyanitt találták meg Horváth Mária végrendeletét. A másik „hazatalált” mű egy Vizsolyi Biblia (1590). Ezt egy szovjet katona adta egy magyar vasutasnak „ajándékba”, aki a Teleki téri ócskapiacra értékesítette. Valószínűleg a vásárló volt az, aki felfedezve a pataki pecsétet, a Bibliát visszajuttatta a Kollégiumnak. Ez a Biblia nevezetes személyiség tulajdonát képezte egykor, Szécsy Máriáé volt. A lengyel Bibliának és az aranyérme gyűjteményének nyoma veszett mind a mai napig.

Elődeink a politikai rendőrség bevonásától a diplomáciai kapcsolatokig mindent megtettek a gyűjtemény felkutatása érdekében, 1945 augusztusában azonban azt a választ kapták, hogy kár minden további lépés, a különleges értékek elvesztek.

Orosz álláspont szerint a könyveket sok más Magyarországról származó műtárgyakkal együtt a 2. Belorusz front 49. hadserege szállította N. Novgorodba, állításuk szerint egy Berlin melletti településen, elhagyott vagonban találták őket. Ezzel szemben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1945. június 1-jén kelt hivatalos iratában azt közölte a sárospatakiakkal, hogy a náluk elhelyezett értékeket „ez év január hó utolsó napjaiban a megszálló orosz katonai bizottság őrizetbe vette”. 1945 nyarán, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban készült összefoglaló feljegyzések is arról számolnak be, hogy „Kozlov gárdaőrnagy, majd ennek távozása után egy politikai biztos főhadnagy vezette” a bank kiürítését.

Hasonlóan ment végbe a Takarékpénztár széfjeinek kifosztása is.

Miután a megszállókból felszabadítók lettek, a kérdésről évtizedekig beszélni sem lehetett, pedig a Kollégiumnak dokumentált bizonyítékok álltak rendelkezésre arról, hogy az eltűnt könyveket a Szovjetunióban kellene keresni.

Nyilvánosságra azonban csak 1991-ben és az követően került, hogy Oroszországban Magyarországról származó műkincseket őriznek. Természetesen nem csak a sárospataki könyvekről van szó, hanem sok más köz- és magángyűjteményből származó és különféle természetű kulturális értékről. Többek között azonosítható a híres Hatvany-gyűjteménynek és a Herzog Mór Lipót tulajdonában lévő kollekciónak több darabja, de bajban lennének, ha fel kellene sorolni a százezres darabszámú anyagot. 1991-et követően hosszú és bizonyos tekintetben kalandos történet során sikerült azonosítani a pataki könyvek őrzési helyét. Ez Oroszország negyedik legnagyobb könyvtára, a Nyizsnij Novgorodi (korábbi nevén Gorkij) Állami Megyei Általános Tudományos Könyvtár.

Talán nem kell magyarázni, hogy a négy évtizedes szovjet megszállás idején nem kerülhetett a közvélemény elé semmi a háború során elvitt kulturális javak sorsáról. „Magasabb körökben” azonban szó eshetett ezekről, mert 1972-ben Magyarország visszakapott 15 festményt a Szovjetuniótól. Oroszországban általában úgy vélekednek, hogy amit a háború során elvittek, az ellenértékéül szolgál az elpusztult orosz javaknak. A pataki könyveket is és minden más kulturális értéket ilyen hadizsákmánynak tekintenek, annak ellenére, hogy Magyarország 1945 és 1953 között kétszázmillió dollár értékben jóvátételt fizetett a Szovjetuniónak.

A jég csak lassan olvadt az ügy körül, a magyar-orosz kapcsolatok is mélyponton voltak a 90-es évek elején. 1992. november 11-én mégis aláírásra került a magyar és az orosz fél részéről az a dokumentum, amely jogi alapot biztosított a II. világháború során a másik ország területére került kulturális értékek visszaszolgáltatására. (Egyezmény a Magyar Köztársaság és az Oroszországi föderáció kulturális javak vissza – származtatásával foglalkozó Állami bizottságai között a II. világháború során és az azt követő időszakban a másik ország területére került kulturális értékek visszaszolgáltatásáról. Mádl Ferenc akkori tárca nélküli miniszter és Jevgenyij Szidorov orosz kulturális miniszter írták alá.) Ez 1993-ban lehetővé tette, hogy a korábban azonosított helyen, tudniillik a Nyizsnij Novgorod könyvtárának állományában felkutassák a pataki könyveket. Mindent elmond az ügy igen összetett és bonyolult voltáról, hogy az első kötet felfedezésétől a csaknem teljes állomány azonosításáig 5 évnek kellett eltelnie. Az oroszok igen érzékenyen reagáltak a magyar

kezdeményezésre, vendégszeretetben nem volt hiány, de a kérdésről nem akartak beszélni, még kevésbé arról, hogy a szakértői csoport dokumentumokat vegyen a kezébe. Ha ilyenekről volt szó, nagyon egyszerűen a „nem” vagy „nincs” kifejezésekre korlátozta a mondanivalóját az orosz fél. Nyizsnyij Novgorodban a katalógusok átnézését megengedték, de ott nem találták nyomát a pataki könyveknek. Majd egy kiállítás megnézésére invitálták a magyar küldöttséget, ahol egy ismeretlen hölgy, egy kis könyvecskét adott át diszkréten a küldöttség egyik tagjának. Ez a könyv egy tudományos ülés anyagát tartalmazta, benne olyan tanulmánnyal, mely a könyvtárban található

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett: Értékes részét képezi a Református Kollégium Tudományos Gyűjteményének, amelyet nagy nehézségek árán szerzett vissza Sárospatak. Felbecsülhetetlen kincs.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Dienes Dénes „*Elveszett és megtaláltatott...*” *Tanulmányok az Oroszországból visszatért sárospataki ritkaságokról.* Sárospatak, 2010

Képek:

<http://mek.oszk.hu/sarospatok/html/magyar/konyvkepek.htm>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1. **Nemzeti érték megnevezése:** Sárospatak Honlap
2. **A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése:** kulturális örökség
3. **A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950 Sárospatak, Rákóczi út 32.
4. **Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
5. **A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Sárospatak első – nem hivatalos honlapját - Bodnár Szilárd készítette 1997-ben, ami főként a város történetét és nevezetességeit tartalmazta. Az internet akkor még nem volt eléggé elterjedt vidékünkön, így a honlap nem váltott ki különösebb érdeklődést sem az akkori önkormányzat, sem a lakosság részéről. Így két év működtetés után, 1999-ben átengedte Törő Gábornak. Új arculattal így működött tovább, többnyire szintén statikus elemeket tartalmazva.

2000-ben írt ki pályázatot az önkormányzat, amire fél tucat jelentkezés érkezett be. Ezek közül az „önszorgalomból” működő honlapnak szavaztak bizalmat, amit 2013 végéig élvezhetett a lakosság.

A hosszú éveken át látható **arculat** – a várból fotózott városképpel – kialakításához a Patak Webstúdió (Szentirmai Zsolt) szaktudását vették igénybe, amit egyszer, a felbontás növelésével összefüggésben meg is újíttak.

A **tartalmat** illetően, 2000 után már elkezdődött a kezdetleges hírszolgáltatást is. Az első 5 évben ez abból állt, hogy a Zemplén Tv híradásából vették le a sárospataki vonatkozású híreket, néhány állóképpel együtt. 2006-tól kapcsolódott be a munkába Cziczér Katalin, aki személyesen is utánajárt a történeteknek, saját fotókkal és riportokkal gazdagítva a honlapot. Ekkor kezdődött el a híryanag archiválása és ez után nőtt a látogatók száma napi 2000 fölé.

Az **interaktivitást** az első évektől kedve fontosnak tartották, ezért működtettek Chat-et és Fórumot. Ezt nem sok városi honlap vállalta fel, hiszen a becenevek mögé bújva, könnyen „sárdobálássá” fajulhattak a viták. Moderálással és az olvasók győzködésével ezt mégis, egészen az utolsó évekig működtetni tudták. Végül, több okból kifolyólag megszüntetésre került.

Jelenlegi fenntartója Sárospatak Város Önkormányzata, felelős szerkesztője Hadobás Ingrid.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Elvárhatónak tartották, hogy a város honlapjának - ahol Szent Erzsébet született, és a Rákócziak éltek, amit Petőfi Szent földnek nevezett - legyen **lelkülete**. Az Olvasókkal közvetlen kapcsolatot tartanak, bármikor elérhetik a szerkesztőket, bármivel fordulhatnak hozzájuk. Ez a hozzáállás gyümölcsözőnek bizonyul, hiszen bármilyen felhívást tesznek, azok mindig eredményesek. Olvasóikkal minden létező szavazást megnyernek, többek között világhírűvé téve a Tengerszemet, és minden anyaországi városnál nagyobb erkölcsi támogatást nyújtva Székelyföldnek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Törő Gábor, Hadobás Ingrid szerkesztő

Kép:

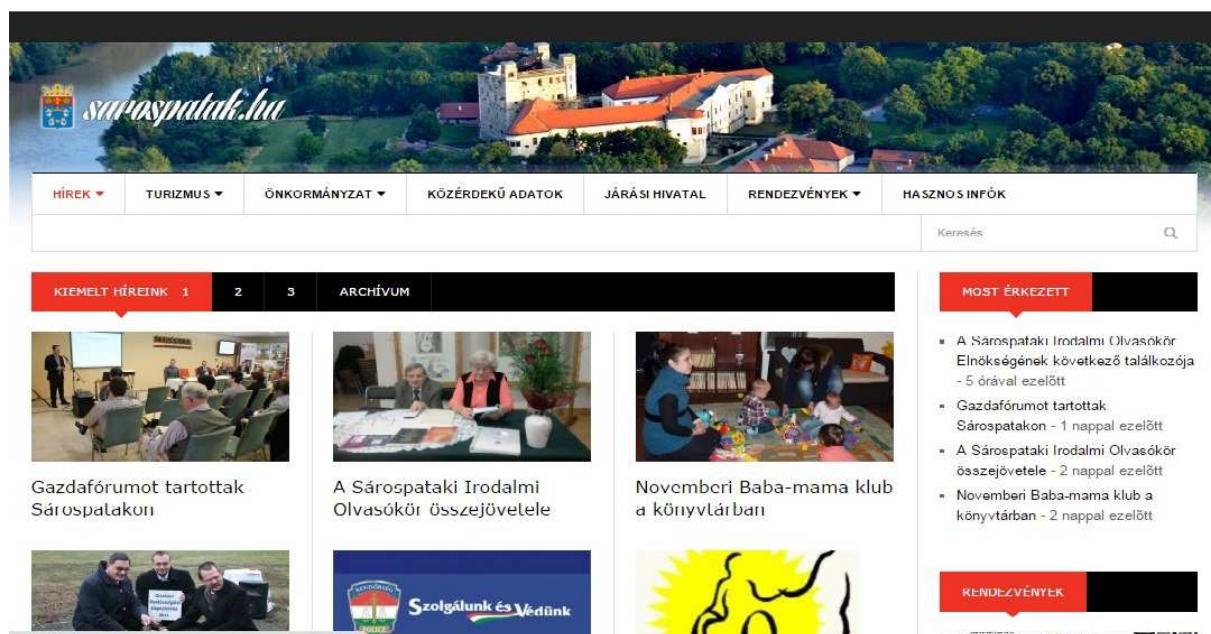
www.sarospatak.hu

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.sarospatak.hu

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

- 1. Nemzeti érték megnevezése:** Sárospatak Közéleti Hírlap
- 2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése:** kulturális örökség
- 3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** 3950. Sárospatak Rákóczi út 32.
- 4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:** települési
- 5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:**

Első száma szinte napra pontosan 114 éve, 1900. október 21-én jelent meg. Akkori felelős szerkesztője, Dr. Kiss Sándor így írt a lap céljairól: „Társadalompolitikai hitvallásunkat ezek után a következőkben adjuk: A haza és nemzet fennállását biztosító egészséges közszellem kialakulása főfőérdekünk. Ennek keretén belül sem felekezet, sem osztály, sem tekintély érdekének a köz rovására érvényesülni nem szabad. Sem tekintély, sem vagyon, sem születésénél fogva képzelt előjogokat nem ismerünk el, de tiszteljük az erény és becsületes munka rendjével, a fáradalom verejtékével díszített nemességet, mint a modern egészséges társadalom főtényezőjét. Ezt támogatni és érdekeit az egész vonalon megvédeni főfeladatunk.”

Az okot nem tudni, alig két évvel később miért szűnt meg, de tény, hogy 1902. decemberét követően az olvasók legközelebb csak 1910 őszén találkozhattak a lappal (akkor már Hodossy Béla főszerkesztésében). Talán azért szűnt meg nyolc évre, mert 1902-ben már az akkori főbíró, Molnár János volt a lapkiadó tulajdonosa és a lap szerkesztője is egy személyben... 1910-1919 között minden évben megjelent, életképességét jelzi, hogy a kommün után is tovább élt. 1934-es megszűnését követően 1989-ben újjáéledt és két kisebb szünettel Sárospatak Önkormányzata kiadásában minden hónapban megjelenik a második világháború előtti hetilap.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Sárospatak Közéleti Hírlap fontos művelődéstörténeti értéke a városnak, ami ma már lassan feledésbe merülő idők helyi életének eseményeit is elénk tárják, ugyanakkor tudósítanak a mai pataki életéről.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Prokop Viktor közreműködése által

Képek:

www.sarospatak.hu

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

iskoláját Sárospatak adta, a tehetségét idejekorán felismerő tanítóinak sokat köszönhet. 1941 őszén, alig 19 évesen hagyta el végleg a szülői házat. Besztercén kapott állást az Állami Erdőigazgatóságnál. Három évet töltött itt műszaki rajzolóként, s ezalatt bejárta Erdély varázslatosan szép tájait. Már akkor is jól énekelt és furulyázott, szívesen befogadták. Különböző népi együttesekkel, művészeti csoportokkal, színészekkel, írókkal ismerkedett meg. Itt találkozott először az élő-eleven népművészettel, amely nem csak felejthetetlen élményekkel gazdagította, hanem nyiladozó szándékaiban is erősítette. A népi énekesektől, hangszeresektől, és táncosoktól olyan alapokat kapott, amelyekre később jól lehetett építeni. Budapestre kerülve találkozott újra Muharay Elemérrel, a Nemzeti Parasztpárt kulturális osztályának vezetőjével (Kolozsváron ismerkedtek meg 1942-ben), aki a bizalmába fogadta. Így lett a munkatársa, majd biztatására egyetemista. Harsányi Istvánnal, volt pataki tanárral, és Pécsi Sándor Kossuth-díjas színművésszel, egykori diáktársával karöltve addig járt a politikai vezetők nyakára, amíg elérték, hogy Sárospatak 1968-ban visszakapja városi rangját. Ezzel egy időben nagyszabású ajándékával megalapította a Sárospataki Képtárat, példát mutatva ezzel a közösségért tenni akarásnak. Érdemei elismeréséül a város díszpolgárává fogadta. Rendszeresen visszajárt Patakra, 1990-ben országgyűlési képviselőjelöltséget is vállalt. A nyolcvanas évek végén élére állt a pataki kollégium visszaállítását sürgető társadalmi kezdeményezésnek, és 1989-ben a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány kuratóriumának első elnöke lett, 1994-től haláláig díszelnök. 1970-ben a szándékból valóság lett: első kiállításával megnyílt a Sárospataki Galéria.

Andrássy Kurta János

A Bihar megyei Kiskoh községben született 1911. november 23-án. Korán árvaságra jutván nevelték fel és mesterségekre tanították. Napi munkája mellett a művészpályára is készült és eredményes felvételi vizsgát tett a Képzőművészeti Főiskolán. Korán kiforrott nézeteinek megfelelően a századelő szobrászújítóinak felfogásához csatlakozott Művészetének legjellegzetesebb alkotásai a kőszobrai: ezekben nyilvánul meg legjobban a valóságot sűrítő mintázó ereje, a falusi néppel való szolidaritása.

Később a bronztechnikával is behatóbban foglalkozott, ekkor inkább a speciális szobrászati problémák, a mozgás és a téralakítás kérdései érdekelték.

Számos elméleti írása úttörő jellegű. Az elsők között volt, akik a képzőművészeti műveltségnek új arculatot kívántak adni, egy olyan közérthető felfogás kialakításával, amely egyesíti a nemzeti hagyományt és népi gyakorlatot. Ilyen jellegű törekvéseivel került először kapcsolatba Sárospatakkal. A város kulturális jelentőségét átérezve, a műtermében őrzött műveit a városnak ajándékozta. 1981-ben Sárospatak díszpolgárává választották.

Pályafutását inasként kezdte Budapesten. A kor nehéz sorsú iparos legényeihez hasonlóan végigjárta az élet kemény iskoláját. Címfestő inasként azonban egyre erősödött benne az érzés, amely elhatározássá érett: művész, mégpedig szobrászművész lesz.

Kezdetben Bory Jenő akadémikus szobrász tanítványa volt. Első mesterének hatása azonban szinte semmilyen módon nem lelhető fel későbbi művészetében. A Képzőművészeti Főiskolán beiratkozva megtanult minden mesterségbeli fogást, amely egy jó szobrásznak, művészete kibontakoztatásához, szükséges. A fiatal szobrász a harmincas évek elejétől rendszeresen részt vesz a Nemzeti Salon és a Műcsarnok gyűjteményes tárlatain, első sikerét a Magyar Piétával aratja. Alkotói munkássága és szellemi fejlődése eredményeként születik meg legjelentősebb elméleti munkája, A magyar nép szobrászata című könyve (1944), amely máig érvényes gondolatokat tartalmaz a népi alkotóművészet alapvető formáiról. 1975-ben életművének gyűjteményes válogatását Sárospataknak adományozza. Ezzel párhuzamosan köztéri szobrait, domborműveit is felavatják a városban (Anya gyermekével, Lovagló fiú, Móricz-dombormű). A Képtárnak adományozott gyűjtemény teljes egészében átfogja addigi munkásságát, s a szobrokon túl tartalmazza azokat a – sok esetben önálló grafikai igénnyel készített – vázlatokat, színes rajzokat is, amelyek előtanulmányként is szolgáltak plasztikák létrehozásához. Művészete a 20. századi magyar művészettörténet élvonalába tartozik. Nem csupán azért, mert művei gondolatiságukban és megformáltságukban kitűnő alkotások. Hanem azért is, mert a befogadók közel érzik magukhoz szobrait.

Domján József

Ezt az egységet Domján József Amerikában élt magyar származású grafikusművész ajándékozta Sárospataknak. Tartalmazza egyrészt Domján József életművét, amelyet elsősorban fametszetek reprezentálnak; másrészt grafikai gyűjteményt a 20. századi magyar alkotók munkáiból válogatva.

Festő és grafikus művész, fő területe a színes fametszet. Gyári munkásként indult, majd kibontakozott művészi tehetsége és néhány év útkeresés után elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát. Bejárta Európát és eljutott Kínába is, ahol a fametszés ősi technikáját tanulmányozta és elnyerte e művészi mesterség legnagyobb kitüntetését.

Az ötvenes évek elején kitűnt különleges színeivel, egyéni látásmódjával és néhány év alatt komoly hazai elismerésekben részesült. (Munkácsy díj 1955. Kossuth díj 1956.)

A művész az Újvilágban is megőrizte magyar hagyományból táplálkozó szemléletét és sajátos stílusa széles körben ismertté tette. Művei a világ számos fontos gyűjteményében megtalálhatók, így a New York-i Metropolitan Múzeumban, a londoni Victoria és Albert Múzeumban és a Magyar Nemzeti Galériában is. A művész életművének jelentősebb alkotásaiból 1979-ben Sárospatakon állandó gyűjteményes kiállítás létesült. Domján képei annyira egyéniek és magyar gyökerűek, hogy stílusa nem téveszthető össze mással. Mindig foglalkoztatta a történelem, a természet, a népművészet, a balladák, az ősi hiedelem és mondavilág, – s ezeket olyan festőien és oly gazdag stílusban jeleníti meg, hogy időtől és tértől függetlenül folyamatosan jelenlévő esztétikai értéket hordoznak. Művészetének titka talán abban rejlik, hogy a világ különböző részein szerzett hatásokat folyamatosan magába szívja és saját személyiségén átszűrve egyéni módon adja elő. Domján műveiben vizuálisan megvalósul a “Bartóki modell”: a természet és a hagyomány minden időben jelenlévő szintézise, amely örökérvényű értékeket hordoz.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Pataki Képtárat Béres Ferenc alapította a város számára átadott gazdag gyűjteményével. Az egykori pataki diák élete végéig hálás volt a városnak, az alma máternek, s neves művészként sem felejtette el honnan indult. A XX. sz. második felében több művész hagyta Patakra életművét, vagy annak egy részét, kifejezve ezzel a város iránti tiszteletét, szeretetét. Ilyenek voltak pl. Domján József, vagy éppen az Andrássy Kurta János is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.patakikeptar.hu/>

Képek:

<http://www.patakikeptar.hu/2/elemei/kepekmenu/img/kint/1.JPG>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.patakikeptar.hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1.Nemzeti érték megnevezése: Pütkösdi Szent Erzsébet Ünnepe

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

kulturális örökség

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Szent Erzsébet utca 15.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság 1996-ban jött létre. Megalakításának ötletadói, a Társaság tiszteletbeli vezetőségi tagjai, a Németországban élő Szathmáry-Király Hanna és férje J. Horváth Tamás voltak, akik azóta is tevékeny támogatói munkánkknak. Társaságunk azzal a céllal alakult, hogy a Sárospatak szülöttjeként tisztelt Árpád-házi Szent Erzsébet életéhez kapcsolódó lelki, szellemi és kulturális örökséget megismerjük, és azt másokkal is minél szélesebb körben megismertessük.

Ennek jegyében rendezik meg a Társaság tagjai minden évben pünkösdkor, a szentté avatás évfordulóján a sárospataki Szent Erzsébet Ünnepet, amely a város szülöttjének életét és korát jeleníti meg középkori vásári forgatag és történelmi játék keretében. Pünkösdhétfőn pedig ünnepi szentmisével a szent ereklyéinek körmenetben történő nyilvános tiszteletével és pünkösdi gyermektánc találkozó rendezésével emlékeznek.

E programok szervezését a Szent Erzsébet Társaság koordinálja, de aktívan részt vesz a szervezésben és lebonyolításban a MNM Rákóczi Múzeuma, A Művelődés Háza, a Római Katolikus Egyházközség, a Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény, és támogat bennünket Sárospatak Város Önkormányzata is. Ezen intézmények vezetőinek ötletadó kezdeményezésére született a pünkösdi ünnepség gondolata még 1993-ban. Azóta már nincs közöttünk néhai Dr. Götz Pál kanonok úr, aki széles látókörével, műveltségével, kapcsolataival és személyes jelenlétével mindvégig támogatta rendezvényünket.

Szent Erzsébet valódi és a mai ember számára is megszólaló személyiségének megismerése iránti igényből született a "Magyarország virága" c. forráskötet, amely Szent Erzsébet életének legkorábbi, még az őt ismerő kortársak szájából, tollával került lejegyzésre latinul. Csalog Judit, Katona Rezsőné, Vinnainé Lakatos Éva és J. Horváth Tamás lelkes, színvonalas és ingyenes fordítói munkája nyomán bárki elolvashatja ezt a magyar tudományos életben is unikumnak számító, ugyanakkor élvezetes és izgalmas forrásmunkát. Társaságunk minden évben szervez tudományos vagy ismeretterjesztő előadást, rendez könyvbemutatót, kiállítást.

Folyamatosan végeznek karitatív munkát. A pütkösi jótékonyági bazár bevételét rászoruló gyerekek, családok támogatására fordítják. Rendszeresen kapnak és közvetítenek adományokat. A karitatív munkában bázisuk a kispataki Görög Katolikus Közösségi Ház, ahol az adományokat fogadni tudják.

Az elmúlt években felvették a kapcsolatot több olyan országgal illetve várossal, intézménnyel ahol Szent Erzsébet élt vagy élő tisztelete van. Kapcsolatépítő konferencia keretében jártak Sárospatakon Wartburg-Eisenach, Kassa, Perugia városok illetve azok intézményeinek képviselői, valamint ellátogattak a pütkösi ünnepségre a párizsi "Magyarországi Szent Erzsébet" templom közösségének tagjai és lelkészüik. Az azóta létrejött Szent Erzsébet Európai Kulturális Útvonal kialakításának első lépéseként, a Szent Erzsébet Társaság kezdeményezésére, a MNM Rákóczi Múzeuma közreműködésével megvalósult egy Szent Erzsébet életét bemutató foto-dokumentációs kiállítás, amelyet elsőként Wartburgban majd Perugiában mutattak be.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság a Pütkösi Szent Erzsébet Ünnepprogramjaival, a hagyományos kosztümös történelmi menettel, melynek keretében Erzsébet életének jeles eseményeit mutatják be az érdeklődőknek, igyekszik ápolni Erzsébet szellemi és lelki örökségét, valamint széles körben megismertetni a város és az idelátogató turisták, zarándokok sokaságával azt.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

A Szent Erzsébet Társaság közreműködésével

Képek:

-http://uj.katolikus.hu/szent_erszebet.php

-<http://sarospatak.varosom.hu/programok/fesztivalok/Punkosdi-Szent-Erzsebet-Unnep.html>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.szenterzsebet.hu>

Mellékletek:

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

XVIII. PÜNKÖSDI
SZENT ERZSÉBET ÜNNEP

SÁROSPATAK

1.Nemzeti érték megnevezése: Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
kulturális örökség

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:
települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Sárospataki Református Kollégiumot 1531-ben alapították. Már innentől kezdve beszélhetünk a Kollégium Tudományos Gyűjteményéről is.

Ezek tulajdonképpen nem mások voltak, mint nyomtatványok, kéziratok kötegei, melyeket ládákban őriztek.

Bár ez a gyűjtemény ma már elég kezdetlegesnek tűnhetne számunkra, mégis a maga korában a követelményeknek messzemenően megfelelt. Még inkább ez volt elmondható, amikor az oktatást az akadémia szintjére emelték 1549-ben, amikor Comenius Ámos János, modern kollégiumot szervezett itt 1650 és 1654 között.

Hasonlóan bővült a gyűjtemény, amikor az iskolai könyvtár a Rákócziak fejedelmével egészült ki 1652-ben. Ekkor az iskola életét a főúri patrónusok határozták meg.

A lutheránus Perényiek, pár éven át a Korona, majd a református Dobó- család és nemzedékeken át a Rákócziak. Tanárokat és könyveket hozattak, nyomdát állítottak, támogatták a hazai szellemi életet.

Általuk színesedett a Kollégium Tudományos Gyűjteménye is, amikor a könyvtárba vegyesen gyűjtött múzeumi tárgyak, okmányok, levelezések, iratok és főleg a könyvek számának növekedése, a török hódoltsági területektől független Felvidék, Kárpátalja, Partium és Erdély legjelentősebb magyar könyvtári gyűjteményévé avatták a sárospatakit.

Sajnos az ellenreformáció és a Kollégium Erdélyben és Felvidéken való bujdosása hatására ez a gyűjtemény nagyban sérült, olyannyira, hogy az iratanyaga és könyvei nagyrészt nem is tudta megőrizni.

Később azonban az oktatási reformok és nevelési elvek jegyében ismét bővült a könyvtár, mintahogyan a szemléltető kísérleti eszközökkel, a tantárgyak külön gyűjteményeivel és a szakirodalommal is.

Napjainkra már a Kollégium épületegyütteséből kivált a Tanítóképző, 1951-ben megszüntették a Teológiai Főiskolát és 1952-ben államosították a középiskolát.

Az így iskola nélkül maradt gyűjtemények az egyház kezében maradtak és megkapták a Tiszáninneri Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei nevet.

Az intézményrendszere a Kollégiumnak 1990-ben újult meg és kapta meg ismét az eredeti nevét. Így ismét Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye névvel élt tovább. Az intézmény a Teológiai Akadémia, a Református Gimnázium és Általános Iskola mellett a Nagykönyvtár, a Levéltár, a Múzeum és az Adattár.

Az előbb említett intézményi egységek közül nézzük meg egy-két részlettel kiegészítve ezek történetét.

A Nagykönyvtár

A könyvtár élete csakúgy, mint a Kollégiumé, a 16. században indult el. Erre az időre utalnak vissza az 1621-ből a könyvtárossról fennmaradt törvények. A könyveket a középkori ferences klostromban (a Kollégium legrégebbi épületében) a legbiztonságosabb körülmények között őrzik.

A 17. századi bővülés és az állománynak a fejedelmi könyvtárral történő kibővítése után a könyveket a dogmatika, história, görög irodalom, latin irodalom, gyakorlati teológia, kézikönyvek, filozófia és orvostudomány szakcsoportjaiba osztályozták.

Külön boltíves könyvtártermet építtetett Rákóczi György a Kollégiumban annak a gyűjteménynek, amelyet máshol már nem tudtak raktározni. Fia III. Rákóczi Zsigmond pedig a modern szakirodalommal tölti fel a gyűjteményt, könyvrendeléseivel. Az ő nevéhez fűződik a Bibliotheca Rakocziana társítása a Kollégiumhoz.

A Kollégiumnak 1671-ben el kellett menekülnie az ellenreformáció idejében Sárospatakról.

Az átmenekítés szekereken történt, ekkor a kézisajtó és könyvállomány nagy része Debrecenben veszett el, ahol német zsoldosok dúlták fel a várost.

A kétséges időszakban Gyulafehérváron, Marosvásárhelyen, újra Sárospatakon majd Göncön, Kassán folytathatták tanulmányaikat, akik a Református Kollégium tanulói voltak.

Végül II. Rákóczi Ferenc oltalomlevele által 1704-ben ismét Sárospatakra kerül a Kollégium.

A jezsuitáktól próbálták visszakövetelni az elkobzott könyvtár nagy részét, de kevés sikerrel, így szinte előről kellett kezdeni a könyvtárépítést és állománygyarapítást. Így a Kollégium csak a 18. század végére rendelkezik ismét európai szintű könyvtárral. Az épület klasszicista teremkönyvtára 1827-ra készült el és 1934-ben szállították át a könyveket.

Kezdetben több volt a kézirat, noha már volt nyomda 1650-től az épületben. Később azonban egyre több nyomtatvány is készült.

2006-ban kapta vissza a Nagykönyvtár az 1938-ban megőrzés céljából fővárosi bankok széfjeiben elhelyezett, később 1945-ben Oroszországba szállított anyag háromnegyed részét. Az 1378 nyomtatványt magába foglaló 173 kötet, többnyire kolligátumokból állt.

Egyházi könyvtárként tartalmazza középkori ritkaságokat és a reformáció századának sok eredeti munkáját, mint pl. az európai protestantizmus alapműveit és a Teológiai Akadémia újraindulása óta a legmodernebb teológiai és filozófiai irodalmat.

Napjainkban a teológia, irodalom, történelem, földrajz, társadalomtudomány, lélektan, művelődéstörténet, filozófia területeinek a művei folyamatosan bővülnek, kisebb mértékben pedig a művészetek, az alkalmazott- és természettudományi szakok.

Könyveit olvasótermi használatban adja ki az olvasóközönség számára, a kutatóknak pedig külön kutatószobát tud biztosítani. Hagyományos betűrendes és ETO (Egyetemes Tizedes Osztályozás) Cédulakatalógusok mellett 20 internetes számítógépen kereshető vissza az utóbbi évtizedben gépre vitt anyaga. A fénymásolás, nyomtatás mellett lehetőség nyílik a szkennelés, fotózás, CD-írás és DVD másolásra is.

A Református Kollégium hírnevét nemcsak a tanárok és diákok öregbítették, hanem egyéb hírességek könyvei, unikumok, ritkaságok is találhatók itt, a különböző korok tankönyveivel, a magyar nyelvű Biblia szinte valamennyi hazai és külföldi kiadásával. Válogathatunk a

nyomdászat kézműipari korában született kiadványokból, melyek a legnevesebb európai műhelyek termékei. Az újabb raktárépületben, a Repositorium földszintjén lehetőség nyílt egyes külön-gyűjtemények elhelyezésére., mint a Szathmáry Lajos, Király István, Halmi Róbert, Cs. Szabó László, Béres Ferenc, Koncz Sándor és Vitéz Ferenc könyvtári hagyatékára. A Nagykönyvtár állománya 2013-ban 589.567 könyvtári egységben határozható meg. A Tudományos Gyűjteményekben évente kb. 200 kutató végez tudományos munkát. Állománya 800.000-et meghaladó gyűjteményi egység.

Levéltár

A levéltárban voltak megtalálhatóak a Kollégium legfontosabb iratai
Levéltárost 1813-tól alkalmaztak, aki irat-nyilvántartási és iratszolgáltatási feladatokat látott el.

A 19. században végén a levéltárban őrizték az egyházkerületi irattárat.
1951-től iratmentést folytatott és tovább bővítette állományát.

A Pallas Nagylexikon készítőinek munkatársa, Zsoldos (Lechner) Benő (1847-1919) tanár, jelzettel ellátott időrendi gyűjteménybe sorolta, 10 kötetes alapcímtárral és 250000 katalóguscédulával.

Múzeum

A tanárok szemléltetéséhez eszközök már a 17. században megjelentek, még Comenius ideje előtt. Kísérleti eszközök pedig a 18. század elejétől jelentek meg nagyobb számban.

A könyvtár, az osztályterem, a szertár gyűjteményei szintén a múzeum részét képezték. Hasonlóképpen született fizikai, numizmatikai, természetrajzi, történelmi, régészeti, művészeti, nyelvészeti, néprajzi „múzeum”- Ezek rendszerint a gyűjtemény részeként később külön teremben, végül egységes múzeumi anyagba kerültek és gyarapodtak.

Adattár

A gyűjtemények közül itt találhatóak a legkevesbé idős példányok.

Ez az adattár a két világháború között felerősödő faluszemináriumi munkának következtében jött létre.

Népismerettel, társadalomtudománnyal, nemzetneveléssel, szociográfiával, társadalomtörténeti kutatással, néprajzi gyűjtéssel, 1931-től foglalkoztak szemináriumi

keretben. A faluszeminárium megszűnése után a Tudományos Gyűjtemények önálló részlegként működhetett tovább az Adattár.

Mai részei a szakkönyvtár, kéziratár, aprónyomtatvány-tár, újságkivágat-gyűjtemény, fényképtár, levelezőlap-gyűjtemény, népköltési gyűjtemény, népfőiskolai gyűjtemény, külföldi magyar református gyűjtemény, adaléktár. Országos jelentőségű amerikai magyar református gyűjtemény. Összesen nagyjából 300.000 adattári egység található.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára közel 400.000 kötetes könyvanyagát kézirat- és folyóirattár, térképtár, kottatár, iskolai értesítők és gyászjelentés-gyűjtemény, filmtár, hanglemeztár és az elektronikus dokumentumok gyűjteményei egészítik ki, amelyekkel együtt az állománya jóval meghaladja a félmillió könyvtári egységet. A raktározás gondját az 1986-ban Makovecz Imre tervei szerint épült Repositorium épülete segít megoldani. Az évente több száz olvasó és kutató mellett, több tízezer látogató tekinti meg az eredeti állapotában látható klasszicista teremkönyvtárt, valamint a Múzeum iskolatörténeti kiállításait.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.scribd.com/doc/230232768/Sarospataki-Reformatus-Kollegium-Tudomanyos-Gy%C5%B1jtemenyei-Kutatoj-tajekoztato-kiadvany>

Képek :

<http://www.scribd.com/doc/230232768/Sarospataki-Reformatus-Kollegium-Tudomanyos-Gy%C5%B1jtemenyei-Kutatoj-tajekoztato-kiadvany>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.patakarchiv.hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

ARCHIVUM PRIVILEGIATI

OPPIDI NAGY - PATÁK

1. A nemzeti érték megnevezése: Zemplén Televízió

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: kulturális örökség

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3980 Sátoraljaújhely, Színház köz 4.

4. Az értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Zemplén Televízió 1986 – tól sugároz műsort. 1992-ig kábelen, majd a Magyar Televízió, valamint a Köznevelési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium közös engedélyével – (252-866/92) – a körzeti (regionális) stúdiók műsoridejében a Zemplén Televízió a Magas-hegyen lévő átjátszó-adón keresztül az éterben kezdte el sugározni adását a Magyar Televízió frekvenciáján.

Ezzel lehetővé válik, hogy a közeli, légvonalban alig néhány kilométerre lévő Sárospatak, a közvetlenül szomszédos települések, valamint a Szlovák Köztársaság és Kárpátalja magyarok lakta területein élők is nézhessék műsoraikat.

Az átjátszó adóval a Zemplén Televízió nézettsége ugrásszerűen megnőtt, s bekapcsolódhattak a nézői körbe a határon túli területek lakossága is.

Ennek megfelelően változott a műsorpolitika: a helyi közélet történésein túl, amely immár kiterjedt Sárospatakra is, egyre szélesebb körben foglalkozik a média a határon túl élő magyarság mindennapjaival, s ezzel párhuzamosan az itt egy tömbben élő szlovák, német, ruszin kisebbség életével, különös tekintettel saját anyanyelvük használatára. Emellett megjelenik a cigány etnikai műsor is.

Egyfajta bizalomépítő és erősítő program indul itt a hármaskör-menti régióban, mely a mai napig is a televízió műsorpolitikájának, arculatának fontos, meghatározó eleme.

1994. július 1. Újabb mérföldkő a Zemplén Televízió életében. 1993-ban beadott pályázata alapján vasárnap kivételével a hét hat napjára a televízió megkapja az UHF-50-es frekvencia használati jogát. (Engedélyszám: 60. 030-263/1994. Stúdióengedély: 136.380/1993.)

Az engedélyezett technikai paraméterek szerint saját adó épül a város fölé emelkedő 517 méteres Magas-hegyen, mikro-összeköttetéssel.

Ebben az időszakban teljesezhet ki – a jelentősen megnövekedett műsoridő következtében – a határon túli, nemzetiségi, kisebbségi műsorok arculata, a televízió közszolgálati műsorszerkezete.

1997. január 1. önálló Közhasznú Társasággá alakítják át a költségvetési intézményt.

1999. újabb jelentős dátum a televízió történetében: az Országos Rádió és Televízió Testület pályázata alapján a Zemplén Televízió Kht. 10 évre elnyeri az UHF-50-es frekvencia használati jogát, napi 24 órában, folyamatos sugárzással.

A televízió ekkor már három önkormányzat –Sátoraljaújhely, Sárospatak és Kisvárd, valamint a Zemplén Televíziózásért Közcélú Egyesület tulajdona.

2000. november 16. újabb jelentős dátum a cég életében: az Országos Rádió és Televízió Testület e médiát pályázata alapján közműsor szolgáltatóvá nyilvánítja.

2004-ben vételkörzet bővítésre pályázott és nyert a Zemplén Televízió az Országos Rádió és Televízió Testületnél, s 2005-ben ennek alapján kicserélték a műsorszóró adókat. Így ma a Televízió napi 24 órás adásai Sátoraljaújhelyből a 600 m-es Magas-hegyen elhelyezett 1 KW-os műsorszóró adóval sugározzák: a Hegyköz, Bodrogek, Hegyalja és Kelet-Szlovákia és Kárpátalja magyarlakta településeire mintegy ötven kilométer távolságban jó minőségben, az alábbi vételkörzetben:

- Észak-Kelet Magyarország: Hegyalja, Hegyköz, Bodrogek települései, Szerencs, Sárospatak Sátoraljaújhely, Cigánd, Tokaj, Pálháza városok
- Észak-Szabolcs települései, Záhony, Kisvárd, Nagykálló városok
- Kárpátalja határmenti települései, Munkács, Beregszász városok
- Dél-Kelet Szlovákia települései, Királyhelme, Nagykapos, Terebes városok

A vételkörzetben 300 ezer potenciális nézővel számolnak.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Elmondható, hogy az elmúlt másfél évtizedben kialakult egy olyan televíziós műhely, mely a helyi társadalom, a demokrácia, a nyilvánosság semmi mással nem pótolható részévé vált, itt a magyar – szlovák – ukrán hármashatár metszéspontjában, ahol családi, rokoni, baráti kapcsolatok ezer és ezer szállal kötik össze az embereket, s a Zemplén TV az egyetlen elektronikus média, mely közérdekű információval eléri az itt élőket napi 24 órában.

A Zemplén Televízió 2013. november 2-ától a sátoraljaújhelyi Magas-hegyről sugározza a digitális adását az UHF 55-ös csatornán.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

szöveg:

<http://www.zemplentv.hu/>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe

<http://www.zemplentv.hu/>

6.Természeti környezet

1. Nemzeti érték megnevezése: Iskolakert

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése: természeti környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Sárospatak, Táncsics Mihály utca, 3950.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Az 1531-ben alapított sárospataki Református Kollégium főbejáratával szemben helyezkedik el az iskolakert területét magába foglaló természetvédelmi terület.

Az iskolakertben eredetileg tanítás folyt. A park délkeleti részében álló kislevelű és ezüsthársak fajta hibridje Wagner János dendrológus szerint az országban egyedülálló.

Mindezeken kívül a magas kőris szomorú változata és egy 100 éves tiszafa is díszlik a kertben.

A park területén kialakított szoborparkban az egykori híres pataki diákok szobrait találjuk:

Lorántffy Zsuzsanna, Pálóczi Horváth Mária és Simon, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, Erdélyi János, Kazinczy Ferenc, Kazinczy Lajos, Kazinczy Gábor, Csokonai Vitéz Mihály, Tompa Mihály, Tóth Ede, Komáromi János, Móricz Zsigmond.

Az iskolakert közepén építették meg 1878-ban a kollégium tornacsarnokát, melyet az ország legrégebb tornatermének tartanak.

A parkban ma mintegy 50 fa- és cserjefajt találunk, a faállományban dominál a hárs, vadgesztenye, hegyi juhar, előfordul ezüstfenyő, nyírfa, kőris, gyertyán. Az ezüsthárs-és nagylevelű hársfa- sorok életkora meghaladja a 70 évet.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Mindazonáltal hogy kulturális örökségként szolgál a városnak, számos megemlékezés és rendezvény színtere, a fiatalok körében is közkedvelt, a város szívében helyezkedik el és szoborparkkal is találkozhatunk benne. Természetvédelmi területté nyilvánították ezért is fontos, hogy minél szélesebb körben ismertté váljon.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

Zöld Kör szervezethez tartozó „Helyi értékek és örökség feltárása, megőrzése és védelme, hitélet ápolása” megnevezésű LEADER pályázat

Képek:

-<http://hazaiturizmus.blogspot.hu/2014/07/sarospatak-es-kornyeke.html>

-<http://sarospatak.varosom.hu/latnivalok/terek-parkok/Iskolakert-es-szoborpark.html>

- <http://elismond.wordpress.com/2010/11/02/utazas-azeszaki-kozephegysegben-09-sarospatak-varostortenet/>

-<http://halis.nagykar.hu/kepnezo/1899/13.html>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

KAZINCZY LAJOS
HONVED TÁBORNOK
FÖBELÖVETETT ARADON
1849. OKTÓBER 25-ÉN
29 ÉVES KORÁBAN.

1.Nemzeti érték megnevezése: Long-erdő

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése: természeti környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Sátoraljaújhely, Sárospatak, Alsóberecki és Vajdácská közötti területen található.

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Magyarország egyik legszebb folyója a Bodrog, ami szinte természetes állapotában megmaradt. Árterén sűrűn találhatók kistavak, morotvák, lápos területek és kisebb - nagyobb erdőfoltok.

Ezek között is különleges a Long-erdő, mely Sárospatak és Sátoraljaújhely között terül el. A Long-erdőt 1996-ban nyilvánították természetvédelmi területté. Kiterjedése: 1123,2 ha. A védetté nyilvánítás célja, hogy a holtágakkal határolt területen, a még meglévő, természetszerű, ártéri erdőtársulásokat, valamint a gazdag növény és állatvilágot megvédje.

A Háromhónvéd-fa, Mária-fa, Izabella-fa, Diana-fák illetve a Stefánia-fa és a Tarzan-fa már az első védelem alá helyezett természeti értékeként 1942 óta ismertek.

A terület 91-100 m tengerszint feletti magasságú, ártéri szintű síkság. A horizontális felszabdaltság a Bodrog mederváltozásai, a morotvák, holtágak következtében jelentős mértékű. A mélyebb és magasabb fekvésű térszinteket jól jelzik az ártéri fűz-nyár és a tölgy-kőris-szil ligeterdő, illetve síksági gyertyános-kocsányos tölgyesek maradványainak egymás melletti mozaikos előfordulásai.

A természetvédelmi terület növényzete sajátosságát az a kettősség jellemzi, mint az Alföldön általánosan elterjedt vízi és mocsári növények, ártéri nedves rétek fajainak, valamint az üde gyertyános-tölgyes erdő sík vidéken ritka hegyi elemeinek egymás melletti előfordulása jelent. A hínár- és mocsári társulások természetvédelmi értékét a kiemelkedő fajgazdagság és a védett fajok viszonylag nagy száma adja. A gyertyános-kocsányos tölgyes erdő vegetációtörténeti, növényföldrajzi jelentősége pedig felbecsülhetetlen.

A Long-erdőt csaknem egészében árvízvédelmi töltés veszi körül. A töltés menti kubikgödrökben változó fajösszetételű, a fűz-nyár ligetekre emlékeztető erdőfoltokat találunk.

A töltés oldalában másodlagos, de elég fajgazdag, az ártéri kaszálókhoz hasonló összetételű gyepek tenyésznek.

A Kárpátokból összeömlő vizek hordalékukkal uszadékfákat is tettek le itt, amelyeken érkezett rovarok, csigák, ha kedvező életfeltételeket találtak, megtelepedtek a Long-erdőben. Ily módon több kárpáti elem is megmaradt ebben a párás mezoklímájú erdőben.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

1989-ben a Tokaj-Bodrogszeg Tájvédelmi Körzet és a Bodrog teljes magyarországi szakaszát kísérő ártere, benne a Long-erdő Természetvédelmi Területtel, valamint a Zempléni-hegység teljes területe a szorosan hozzá kapcsolódó kistájakkal felkerült a nemzetközi szinten szerveződő, fontos madár élőhelyek (IBA) listájára, amelyek ha megfelelő védelemben részesülnek biztosíthatják Európa madárfaunájának fennmaradását. Az Európai Unió egyes tagállamaiban az IBA minősítés jelenti a különlegesen védett területek kijelölésének alapját.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

szöveg:

- Zöld Kör szervezethez tartozó „Helyi értékek és örökség feltárása, megőrzése és védelme, hitélet ápolása” megnevezésű LEADER pályázat

képek

http://anp.nemzetipark.gov.hu/_user/browser/File/Natura2000_fenntartasi_tervek/fenntartasi_tervek/HUBN20081terv_tervezet.pdf

<http://www.bodrogtura.eu/index.php?id=lap1202>

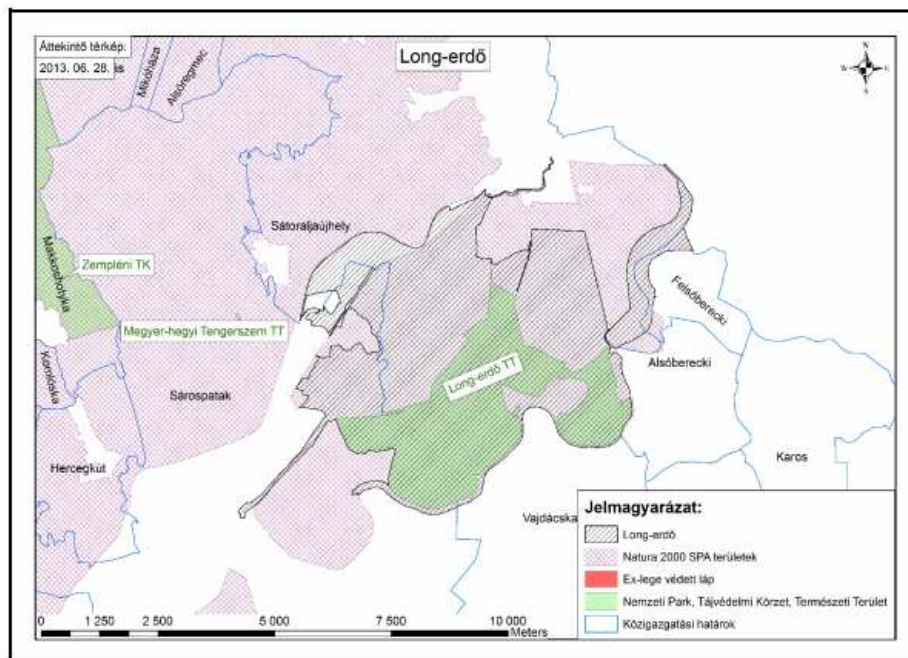
<https://plus.google.com/109175442434256993456/about?gl=hu&hl=hu&pid=5900545098934298898&oid=102582378272000494037>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

nincs

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1. A nemzeti érték megnevezése: Megyer-hegyi Tengersizem

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: természeti környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950 Sárospatak, Megyer-hegy

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Csodálatos természeti látnivaló tárul elénk a Zempléni-hegységben Sárospatak közelében. A Megyer-hegyen lévő tengersizemet emberkéz formálta ugyan, de mára a természet és az egykori bánya harmonikus egységben van.

Az egyedülálló látványosság 1977 óta természetvédelmi terület, ahová a Malomkő tanösvény piros túraút-jelzéssel vezet Sárospatak belvárosától.

Régen ezen a helyen bányászták a gabonaörlők és érczúzó malomköveit. A hajdani bányaudvart csapadékvíz töltötte fel és lélegzetelállítóan szép tó keletkezett a helyén.

A tó a legmélyebb pontja 6,5 méter mély, a tavat körülvevő sziklafalak pedig 70 méterrel magasodnak a víztükör fölé.

Ma a tengersizem kedvelt túrázó és kirándulóhely, ahol jól kiépített túraösvények és információs táblák segítik a tájékozódást, a kirándulók biztonságát pedig korlátok óvják. Az erdőben a jelzések jól kivehetőek, a terep azonban elég meredek, de érdemes nekivágni, mert a hajdani bánya pereméről még csodálatosabb látvány nyílik a vízzel kitöltött katlanra.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

2011-ben a Megyer-hegyi Tengersizem elnyerte az ország legszebb természeti csodájának járó címet. Az egykori bánya melletti sziklákban ma is megvannak azok az üregek, melyek hajdan a bányászok lakhelyéül szolgáltak. A Tengersizem egyben rejt magában természeti, s művelődéstörténeti értékeket.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

- Zöld Kör szervezethez tartozó „Helyi értékek és örökség feltárása, megőrzése és védelme, hitélet ápolása” megnevezésű LEADER pályázat

Képek:

[-http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/tengerszem-rejtozik-amegyer-hegyen-2216799](http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/tengerszem-rejtozik-amegyer-hegyen-2216799)

[-http://nemcsakszallas.wordpress.com/2013/10/08/megyer-hegyi-tengerszem/](http://nemcsakszallas.wordpress.com/2013/10/08/megyer-hegyi-tengerszem/)

[-http://zoldottoman.blog.hu/2014/09/01/megyer_hegyi_tengerszem](http://zoldottoman.blog.hu/2014/09/01/megyer_hegyi_tengerszem)

[-http://anp.nemzetipark.gov.hu/megyerhegyi-tengerszem-termeszetvedelmi-terulet](http://anp.nemzetipark.gov.hu/megyerhegyi-tengerszem-termeszetvedelmi-terulet)

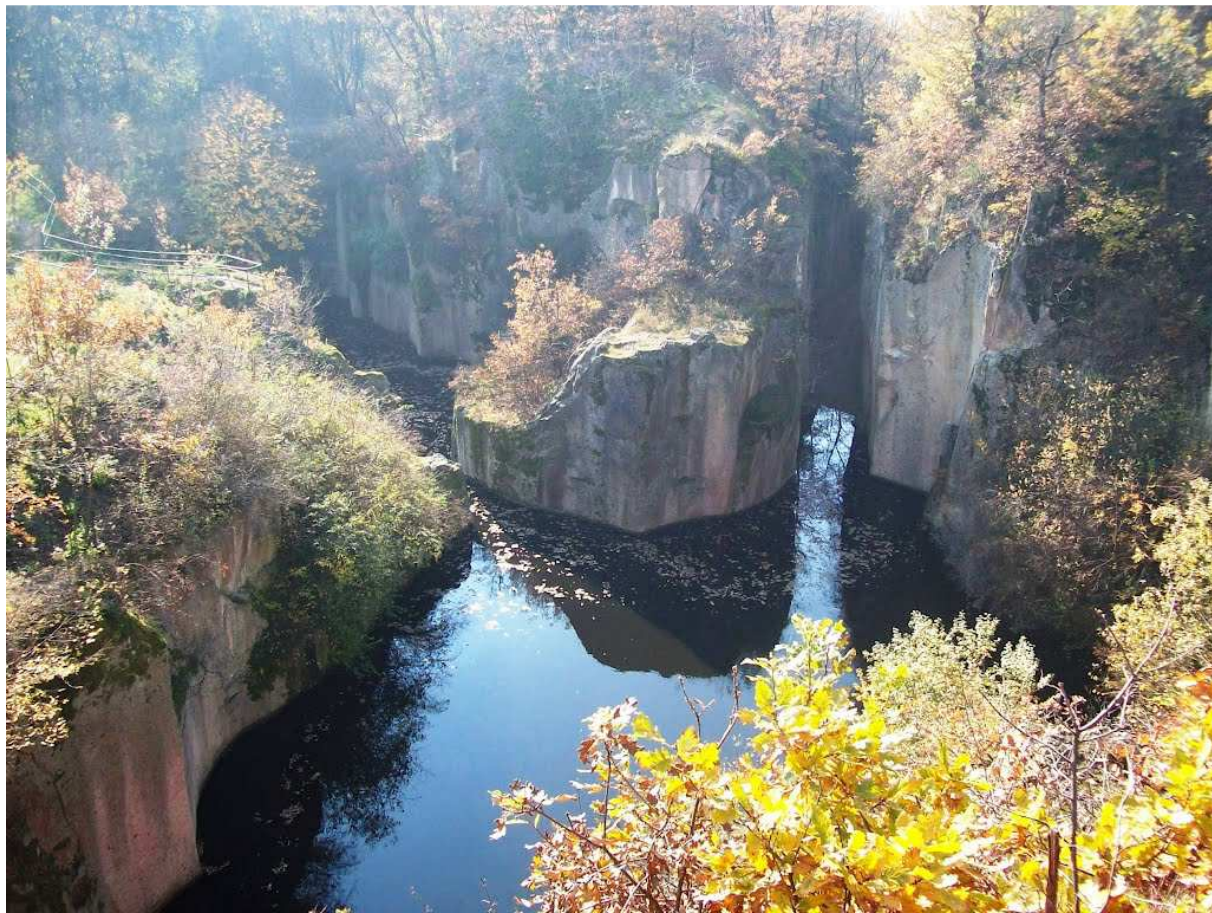
8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

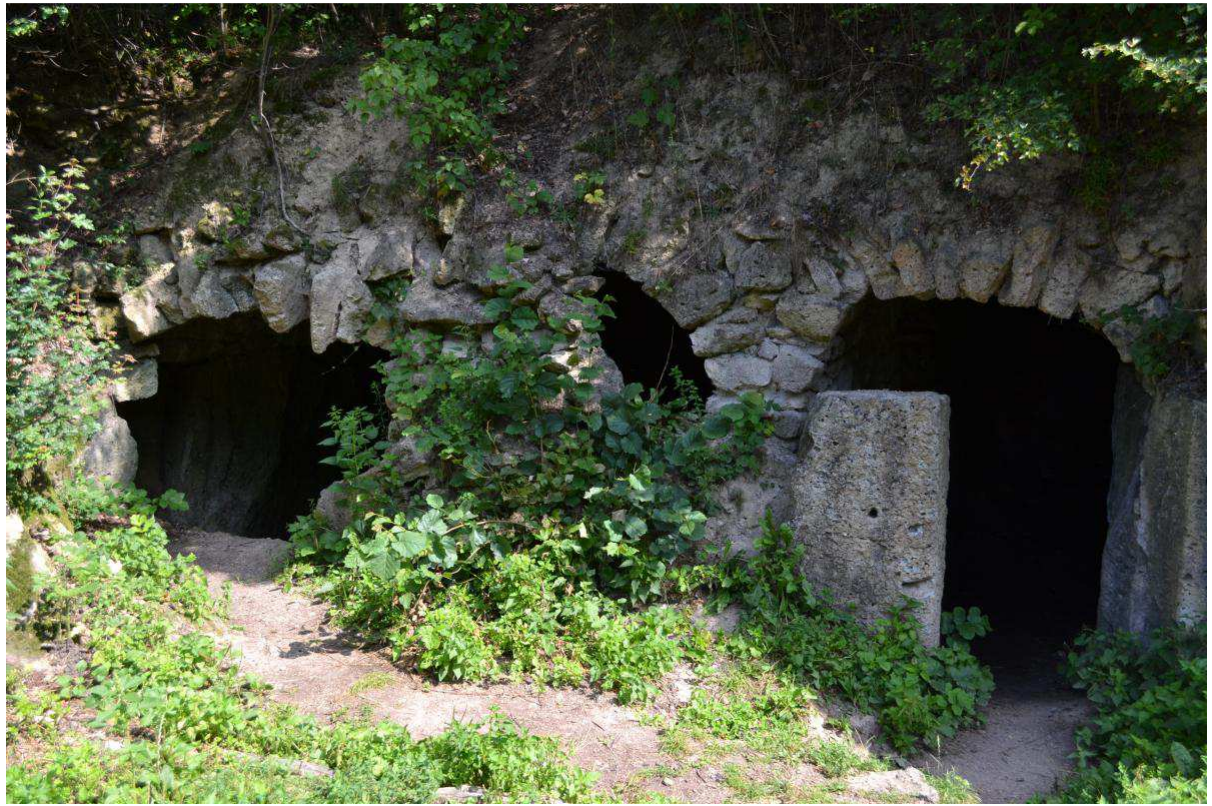
nincs

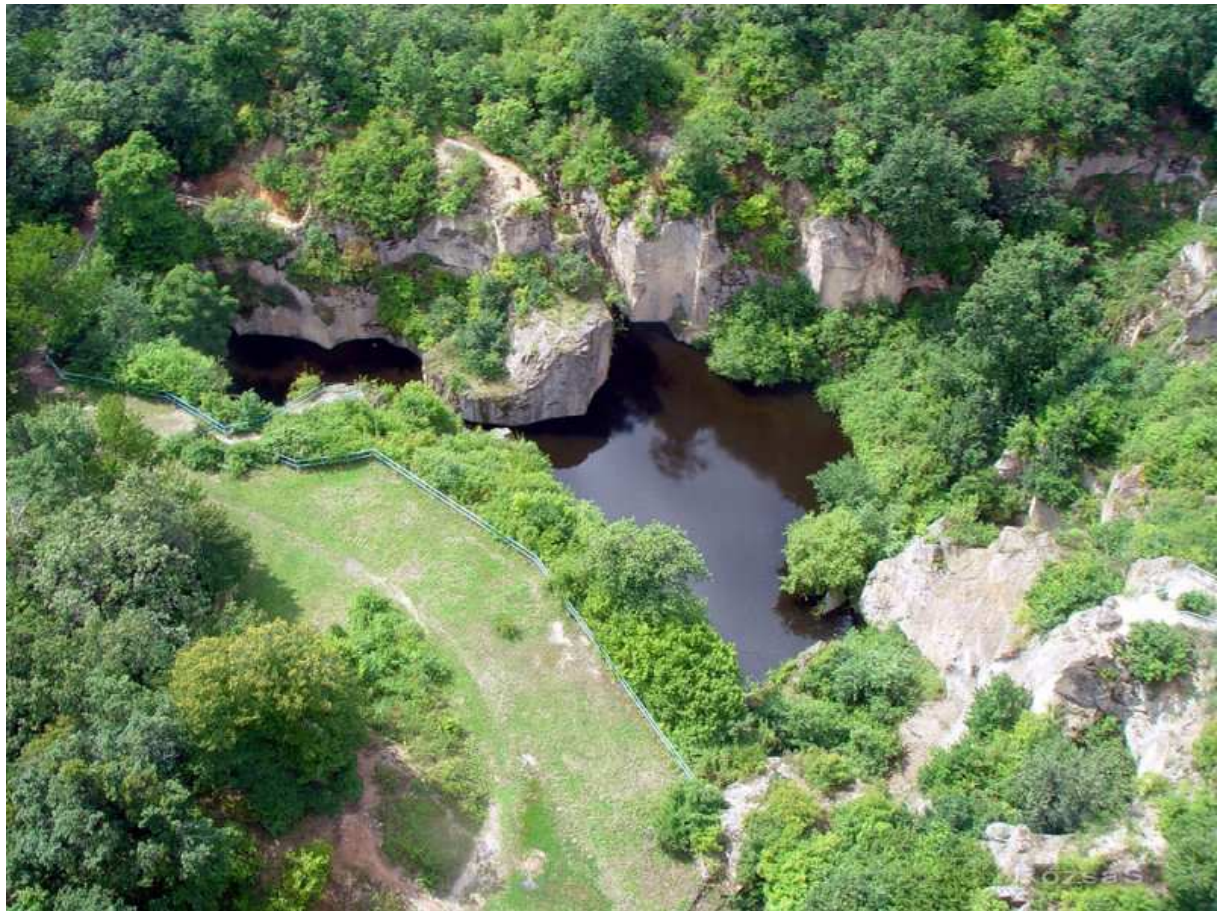
Mellékletek

2. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

1.Nemzeti érték megnevezése: Heitzmann cukrászda

2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti megnevezése: turizmus és vendéglátás

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye: 3950, Sárospatak, Táncsics Mihály utca

4.Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési

5.A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Heitzmann Cukrászdában mindent megkaphatnak az ide látogatók, ami manapság egy cukrászdától elvárható. Igényes berendezés, kulturált környezet, gyors, pontos kiszolgálás, nagy választék.

Jeles évforduló számunkra, hogy 2009-ben ünneplik 25 éves fennállásukat, mivel első cukrászdájukat 1984-ben nyitották. Akkoriban még főként a fagylalt készítésen volt a hangsúly, ám 10 évvel később elkezdtek süteményeket is készíteni és árulni, majd 2003-ban megnyitották a Táncsics utcai új cukrászdájukat.

Ebben a helységben már 40 ülőhely várja az ide látogatókat a belső térben, a teraszon pedig további 30 fő részére nyújtanak kellemes légkört a kávé-, sütemény-, és fagylalt-különlegességek mellé. A fejlődést a cukrászüzem sem kerülhette el, modern gépekkel de a régi receptekkel készítik édességeiket.

Az újonnan megnyílt cukrászdával termékeik száma is bővült. Több mint 30 féle alkoholos és alkoholmentes koktéllal, shake-ekkel, fagylaltkelyhekkal kávé és tea különlegességekkel, fagylaltitalokkal, süteményekkel, tortákkal várják felfrissülni vágyó vendégeiket.

A minőségi termékeket és kiszolgálást mérsékelt áron nyújtják, amit rendszeresen visszatérő vendégeik bizonyítanak számunkra.

6.Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A cukrászda mindig híres volt arról, hogy az itt dolgozók elkötelezettjei a hagyományos alapanyagokból készült fagylaltok és sütemények előállításának. Fagylaltjaikat messzi vidékekről járnak kóstolni, nem véletlen, hiszen 2001-ben "az év fagylaltja" versenyen aranyérmes lett a főzött vanília fagylaltjuk.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Szöveg:

<http://www.heimann.hu/>

Képek:

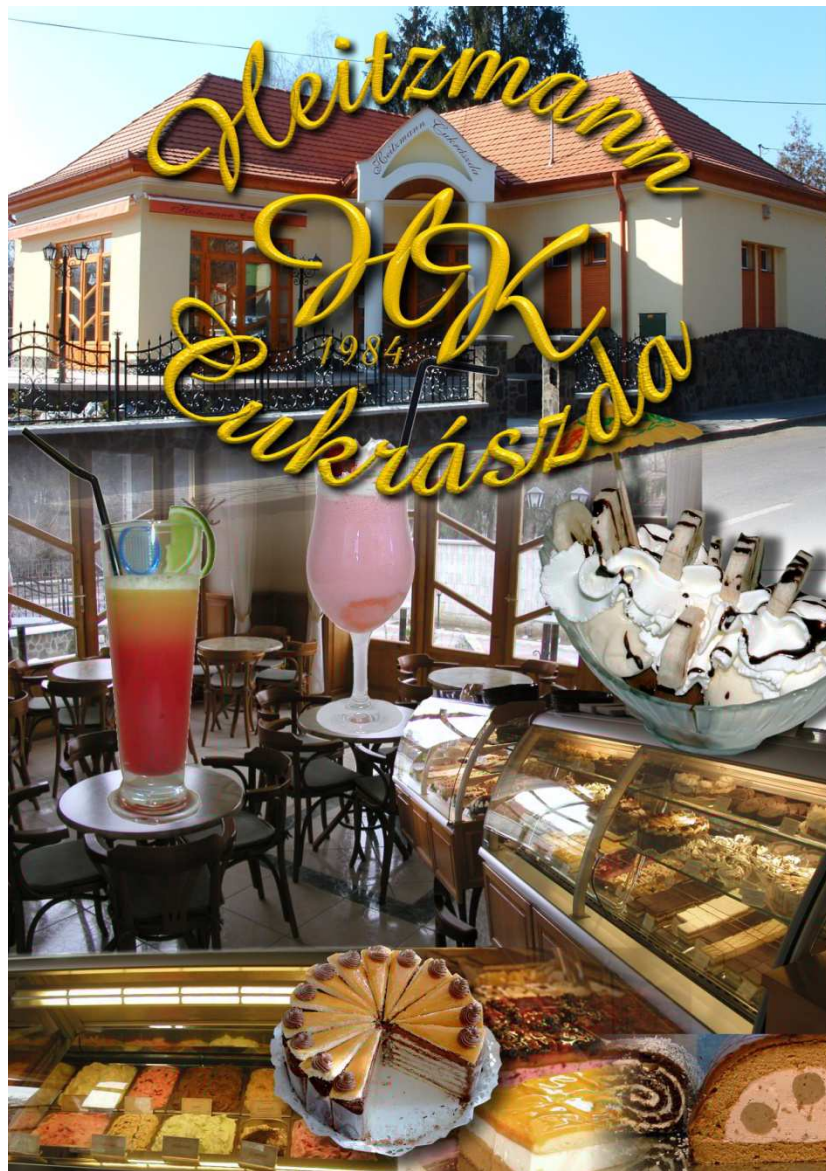
- <http://neta.itthon.hu/heimann-cukraszda-090619>

8.A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.heimann.hu/>

Mellékletek

Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

SÁROSPATAK VÁROS ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐ- TESTÜLETÉNEK

../2014. (XII.12.) KT.

h a t á r o z a t a

a Sárospataki Települési Értéktár létrehozásáról

Sárospatak Város Önkormányzat Képviselő- testülete a javaslatot megtárgyalta és úgy döntött, hogy az előterjesztés alapján létrehozza a Sárospataki Települési Értéktárat.

Felhatalmazza a Sárospataki Települési Értéktár Bizottságot az értéktár további gondozásával, valamint annak megyei értéktárba való megküldésével.

Felélős: polgármester, Sárospataki Települési Értéktár Bizottság

Határidő: folyamatos